

Anna-Riikka Perkiö

Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta osana kotoutumista nuorten kanssa työskentelevien näkökulmasta

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalian koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Anna-Riikka Perkiö

Työn nimi: Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajantoiminta osana kotoutumista nuorten kanssa työskentelevien näkökulmasta

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 67

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyöni tutkii millaisena maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aika näyttäytyy valtaväestössä. Sen tarkoituksena on nähdä, millä tavoin harrastus- ja vapaa-aika edistää maahanmuuttajanuoren kotoutumista ja mitkä tekijät vaikuttavat nuoren osallistumiseen harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan. Nämä kaksi tutkimuskysymystäni kytkeytyvät kotoutumisprosessiin tässä työssä.

Työ on toteutettu yhteistyössä Seinäjoen kaupungin maahanmuuttotyön kanssa. Haastateltavat valikoituvat valtaväestöstä heistä, jotka työnsä puolesta olivat järjestämässä toimintaa tai voisivat toteuttaa yhdessä maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan aktiviteetteja. Teemahaastattelin yhteensä seitsemää henkilöä, joista yhtä henkilöä sähköpostitse. Haastateltavat edustivat koulu-, sosiaali-, sivistys-, nuoriso-, ja järjestötoimea. Tulokset analysoin käyttämällä aineistolähtöistä analyysia ja tarkempaan analyysiin sisällönanalyysiä.

Opinnäytetyöni tulokset osoittavat, että maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aika tukee sosiaalista kotoutumista. Haastatteluiden mukaan niissä opitaan suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittavia taitoja ja ne lisäävät hyvinvoinnin kokemusta. Harrastus- ja vapaa-ajantoiminta edistää tietoisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta. Harrastus- ja vapaa-ajan vaikutukset näkyvät eri kotoutumisen vaiheissa ja sillä voidaan vaikuttaa koko maahanmuuttajaperheen sopeutumiseen. Työn tulokset kertovat myös, että valtakulttuurissa tarvitaan ajankohtaista tietoa. Kotoutuminen tapahtuu arjen kohtaamisissa. Tästä syystä, valtakulttuurin tekemän ohjauksen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnassa on oltava näkyvämpää ja suunnitelmallisempaa kuin miksi se koetaan tällä hetkellä. Paikallisesti kotoutumista edistetään parhaiten.

Avainsanat: maahanmuuttaja, nuori, vapaa-aika, harrastus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in social services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Anna-Riikka Perkiö

Title of thesis: Immigrant Youth hobby and leisure-time activities as part of the integration from the point of view the of professionals working with them.

Supervisor(s): Päivi Rinne

Year: 2013

Number of pages: 67

Number of appendices: 2

My thesis is focusing on researching how the recreational facilities of young immigrants are seen amongst the general public. The main focus will be in how recreational facilities are beneficial in adapting to a new culture and what factors have an impact when one is taking part in the integration. In this occupation these two questions are related to the assimilation process. The thesis has been made collaborating with the immigration department of Seinäjoki city. People that have been interviewed for this thesis have been organizing or are interested in organizing recreational facilities for young immigrants. Seven people were interviewed; one of them was interviewed via email. The people interviewed were representing school, social, educational, youth work and group organizations. The analyzing process of the results was done with resource-based analysis and the more detailed analysis was done with the help of analysis of the contents.

The results of my thesis show that the recreational facilities of young immigrants support the social adaptation to a new culture. According to the interviews, a skills needed in the Finnish society are being learned while they are increasing the experience of well-being. Recreational facilities help with getting knowledge about Finnish society and the effects can be seen in different parts of settling down to the country and they have a great impact to the whole families of immigrants. The results of the immigration work show also, that current information is needed for the general public. The assimilation to a new culture happens in everyday life and for this reason, the work that the general public does for the recreational facilities has to get more attention and be more planned that what it is at this moment.

Key words: young people, integration, hobby, leisure time

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	6
2 MAAHANMUUTTOTYÖN TAUSTANA POLITIIKKA.....	8
2.1 Maahanmuutto- ja nuorisopolitiikka	8
2.2 Kotoutuminen valtakunnallisesti	9
2.3 Laki kotoutumisen edistämisestä	9
2.4 Kotouttaminen ja kotouttamissuunnitelma.....	11
3 TUTKIMUSTA KOSKEVAT KÄSITTEET.....	12
3.1 Maahanmuuttajanuori	12
3.2 Vapaa-aika ja harrastus	13
4 MAAHANMUUTTAJANUORTEN INTEGROITUMINEN	16
5 MAAHANMUUTTAJANUOREN HARRASTUS- JA VAPAA-AJAN VIETTO KOTOUTUMISEN VÄLINEENÄ	19
5.1 Harrastus- ja vapaa-aika sosiaalisuuden instrumenttina.....	19
5.2 Harrastus- ja vapaa-aika toiminnallisuuden instrumenttina.....	20
5.3 Harrastus- ja vapaa-aika monikulttuurisuuskasvatuksen instrumenttina valtaväestössä.....	21
6 MUUT INSTITUUTIOT MAAHANMUUTTAJANUOREN KOTOUTUMISEN TUKENA	23
6.1 Koulu	23
6.2 Perhe	24
6.3 Kansalaistoiminta.....	26
7 TUTKIMUSOSAN TOTEUTUS	28

	5
7.1 Tutkimuksen lähtökohta	28
7.2 Seinäjoen kaupunki maahanmuuttajatyössä	28
7.3 Tutkimuskysymykset ja kohderyhmän kuvaus	29
7.4 Kvalitatiivinen (laadullinen) tutkimusmenetelmä	30
7.5 Tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelu.....	32
7.5.1 Litterointi	33
7.5.2 Teemoittelu ja koodaus	34
7.6 Aineistolähtöinen analyysi	34
7.7 Sisällönanalyysi	35
7.8 Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja eettisyys	36
8 MITEN HARRASTUS- JA VAPAA-AJAN TOIMINTA EDISTÄÄ MAAHANMUUTTAJANUOREN KOTOUTUMISTA	39
8.1 Taitojen ja tapojen oppiminen.....	39
8.2 Itsetunnon ja yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen.....	42
8.3 Yhteiskunnassa olevien mahdollisuuksien ymmärtäminen	43
9 MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT MAAHANMUUTTAJANUOREN OSALLISTUMISEEN HARRASTUS- JA VAPAA-AJAN TOIMINTAAN	46
9.1 Perhe	46
9.2 Yksilölliset ominaisuudet	48
9.3 Valtakulttuurin ohjauksen ja neuvonnan suunnitelmallisuus	50
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	53
11 POHDINTA.....	57
LÄHTEET.....	61
LIITTEET.....	67
LIITE 1: SAATEKIRJE	
LIITE 2: TEEMAHAASTATTELU	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan toimintaa osana kotoutumista. Lähestyn tutkimuskohdetta maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevien näkökulmasta, ja millaisen merkityksen nuorten harrastukset ja vapaa-ajan käyttö saavat työntekijöiden tulkinnoissa.

Tutkimuskysymykseni ovat miten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta edistää maahanmuuttajanuoren kotoutumista sekä mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajanuoren osallistumiseen harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan. Tutkimuskysymykset ovat keskeisessä osassa opinnäytetyön prosessissa.

Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta ilmiönä on moniselitteinen ja aiemmat suomalaiset tutkimukset aiheesta ovat vähäisiä. Tutkimukset, joita on tehty ovat käsitelleet aihetta useasta eri näkökulmasta. Padatsu (2011, 1) kertoo tutkimuksessaan nuorten kokemista esteistä, joita ovat harrastusten kustannukset ja ajanpuute sekä vanhemmat. Muut tutkimukset (Aikkila & Pirkkälä 2008; Tuominen & Valkonen 2010; Jaakkola 2012) lähestyvät aihetta muun muassa osallisuuden, elämän hallinnan ja nuoren identiteetin käsitteistä. Opinnäytetyöni käsittelee näitäkin näkökulmia, koska maahanmuuttajanuoren harrastukset ja vapaa-ajan toiminta kytkeytyy nuoren useampaan eri elämäntapahtumaan: nuoruuteen, kotoutumiseen, kulttuurin yhteensovittamiseen ja niin edelleen. Tavoitteenani on tehdä vapaa-ajan ja harrastusten merkitys näkyvämmäksi ja kartoittaa maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajassa tapahtuvan ohjauksen nykyisyyttä.

Teoriaosuuteni rakentuu aluksi poliittisiin näkökulmiin maahanmuuttajatyöstä ja nuorisosta, josta se siirtyy tulkintoihin harrastus- ja vapaa-ajasta. Pyrkimykseni on

liittää teoria osaksi yhteiskunnassa vallitsevia ilmiöitä, jolloin toteutuu induktiivinen lähestymistapa. Opinnäytetyössäni on yleistä tietoa maahanmuuttajista, vaikka ensisijaisesti työni koskettaa pakolaisnuorten sopeutumista. Teoriaosuudessa on tutkimuksia suomalaisnuorten vapaa-ajan viettotavoista, koska opinnäytetyöni tutkii kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Sen tarkoitus on kuvailla, millä tavoin maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aika tukee nuorta yhteiskunnan muuttuessa. Tutkielmani kuluessa näyttäytyy eri näkökulmia suhteessa siihen, millaisesta tutkimuslähtökohdasta teoriaosuutta tutkitaan.

2 MAAHANMUUTTOTYÖN TAUSTANA POLITIIKKA

2.1 Maahanmuutto- ja nuorisopolitiikka

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma tukee maahanmuuttajien asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa vahvistamalla kotoutumista ja pyrkimällä vähentämään maahanmuuttajien kokemaa syrjintää. Hallitusohjelman tarkoitus on taata vakaat työmarkkinat ja työntekijöiden oikeudet kansainvälistyvillä sekä avoimilla työmarkkinoilla. Maahanmuuttajien työllistymistä tuetaan kaikin keinoin. Kolmannen sektorin asemaa maahanmuuttaja- ja kotouttamistyössä vahvistetaan sekä järjestöjen vaikuttamismahdollisuuksia ja neuvontapalveluita tullaan lisäämään. (Maahanmuutto 2011, 28–29.) Kotouttamistyöllä tarkoitetaan kantaväestön ja kotouttavia toimintoja tekevien näkökulmaa kotoutumisprosessiin, kun taas kotoutuminen on prosessi yksilön, perheen tai yhteisön näkökulmasta. Uudistunutta kotouttamislakia toimeen pantaessa hallitus huolehtii määrärahojen oikeasta kohdentamisesta ja niiden tehostamisesta kotouttamistoimenpiteisiin (Talvinen & Nylund 2008, 113.)

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa (Nuoriso 2011, 37.) kaikki nuoret taas huomioidaan siten, että nuoria on kohdeltava yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti koulutukseen, tieteeseen, kulttuuriin, liikuntaan ja nuorisotyöhön liittyvissä asioissa sekä näiden palveluiden on oltava kaikkien saatavilla. Hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikka on linjannut nuorisotyön olennaisiksi arvoiksi yhteisöllisyyden, yhdenvertaisuuden, keskinäinen kunnioituksen ja tasa-arvon. Nuorisotyötä on tehtävä alueellisesti ja valtakunnallisesti, ja sen tarkoituksena on lujittaa eri hallinnonalojen välistä vastuuta sekä työnjakoa. Maahanmuuttajanuoria kosketta-

en, nuorisotyötä on toteuttava kohdennetusti. (Nuoriso 2011, 37.) Kulttuurin tärkeyttä integroitumisen yhtenä osana on korostettava (Kulttuuri 2011, 36).

2.2 Kotoutuminen valtakunnallisesti

Vuoden 2012 alusta kotouttamisasiat ovat siirtyneet sisäasiainministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön ja uusi kotoutumislaki on astunut voimaan syyskuussa 2011 (Uusi kotouttamislaki [viitattu 27.06.12]). Sen tarkoitus on parantaa maahanmuuton yhteydessä tapahtuvaa ohjausta, ennakoida erityistä huolenpitoa tarvitsevien henkilöiden kuten vammaisten, vanhusten ja lasten sekä nuorten syrjäytymistä sekä edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta, mikä tarkoittaa arjen tasolla tapahtuvaa vuorovaikusta maahanmuuttajan ja valtaväestön kanssa. (Uusi kotouttamislaki [viitattu 27.06.12].) Tarve uudelle kotouttamislaille on olennainen, koska nykyisten tilastojen mukaan Suomessa maahanmuutto on kasvamassa. Neljän viime vuoden aikana ulkomaalaisväestö on lisääntynyt vuosittain noin 11 000 henkilöllä. Vuonna 2000 pysyväisluonteisesti Suomessa asui 91 000 ulkomaiden kansalaista, kun vuonna 2010 heitä oli 168 000. Suomessa vuonna 2020 on ennustettu olevan lähes 300 000 ulkomaiden kansalaista, joista suurin osa asettuneena pääkaupunkiseudulle. (Maahanmuutto Suomeen [viitattu 10.3.13].) Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2011 heistä 80 prosenttia oli työikäisiä, 15–64-vuotiaita. 2000-luvulta alkaen vieraskielisten lasten osuus Suomen väestöstä on kohonnut 25 000:sta reiluun 44 000 lapseen. (Ulkomaalaisia 80 prosenttia työikäisiä; Vieraskielisten lasten osuus 2003–2011 [viitattu 10.3.13].)

2.3 Laki kotoutumisen edistämisestä

Laissa kotoutumisen edistämisestä sanotaan näin:

”Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluita järjestetään osana kunnallista peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluita sekä muita kotoutumista edistäviä toimenpiteitä” (L 30.12.2010/1386)

Lailla kotoutumisen edistämisestä pyritään maahanmuuttajaa saamaan apua kotoutumiseensa. Lain tarkoituksena on lisätä maahanmuuttajan valmiuksia toimia aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä, ja parantaa tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta kansalaisten keskuudessa sekä lisätä kulttuurirajat ylittävää vuorovaikutusta. (L30.12.2010/1386.) Lakia sovelletaan ihmiseen, jolla on ulkomaalaislain määrittelemä oleskelulupa Suomessa tai joka muutoin täyttää ulkomaalaislaissa määritellyt kriteerit.

Jokaisella kunnalla on velvollisuus tehdä kotouttamisohjelma, jossa määritellään kunnan tekemät funktionaaliset kotouttamistoimet. Kotoutumista edistäviä toimia ovat muun muassa maahanmuuttajalle annettava perustieto Suomesta, ohjaus ja neuvonta tarvittavissa palveluissa sekä maahantulon yhteydessä tehtävä alkukartoitus. (L30.12.2010/1386.) Alkukartoituksen tekee työ- ja elinkeinotoimisto yhdessä kunnan kanssa maahanmuuttajalle, joka on työtön työnhakija ja saa muuten kuin tilapäisluontoisesti toimeentulotukea. Alkukartoitus voidaan tehdä pyynnöstä myös muullekin maahanmuuttajalle, jos hänen katsotaan tätä tarvitsevan. Alkukartoituksessa kartoitetaan maahanmuuttajan aiempi työhistoria, koulutus, kielitaito sekä muut työllistymiseen tai kotoutumiseen vaikuttavat tekijät. Alkukartoituksen jälkeen arvioidaan tarve kotoutumissuunnitelmalle ja kotouttamiskoulutukselle.

Lakia kotoutumisen edistämisestä ei sovelleta automaattisesti alaikäiseen tai perheeseen. Sitä sovelletaan vasta sitten kun tehdään kotouttamissuunnitelma maahanmuuttajalle, perheelle tai vaihtoehtoisesti alaikäiselle. Perheelle laaditaan kotoutumissuunnitelma perheen yksilöllisen tilanteen niin vaatiessa, ja tässä suunnitelmassa huomioidaan erityisesti lasten turvallinen kasvu ja kehitys painottaen läsnä olevaa vanhemmuutta. Perhettä koskeva kotoutumissuunnitelma tehdään monialaista yhteistyöverkostoa hyödyntäen. Alaikäiselle kotoutumissuunnitelma tehdään aina lapsen tai nuoren saapuessa yksin Suomeen, mutta muissa tapauksissa tarve arvioidaan yksilöllisesti. Suunnitelmaa tehtäessä on kuultava lapsen mielipide ja toiveet hallintolain edellyttämällä tavalla. Alaikäisen kotouttamissuunnitelma on muokattava sopimaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja mah-

dollisesti tehtyjen muita lasta koskettaneiden asiakirjojen kanssa. (L30.12.2010/1386.) Muita tärkeitä maahanmuuttoa sääteleviä lakeja on Suomen perustuslaki, ulkomaalaislaki sekä yhdenvertaisuuslaki. (L 731/1999; L 987/1991; L 21/2004.)

2.4 Kotouttaminen ja kotouttamissuunnitelma

Kotouttamisen tarkoitus on saada maahanmuuttajalle tämän oman aktiivisuuden kautta valmiudet toimia täysivaltaisena aktiivijäsenenä suomalaisessa yhteiskunnassa ja se tulee tarjota mahdollisimman pian maahan saapumisen jälkeen. Kun maahanmuuttaja voidaan katsoa täysivertaiseksi yhteiskunnan jäseneksi velvollisuuksiltaan ja oikeuksiltaan suhteessa valtaväestöön, on kotoutuminen onnistunut. Kielitaito ja työllistyminen ovat prioriteettitekijöitä kotouttamistoimenpiteissä, mutta niiden tulee ottaa huomioon myös maahanmuuttajan omat tarpeet. Kotouttamisen tavoite on yksinkertaisimmillaan perusarjen taitojen opettaminen. (Maahanmuuttajien kotoutuminen [viitattu 28.05.2013].)

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma tulee laatia kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisen jälkeen tai oleskeluoi-keuden rekisteröinnistä ja se laaditaan korkeinaan vuodeksi. Kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti maahanmuuttajan omien tavoitteiden, työ- ja koulutushistorian ja suunniteltujen ja tarjottujen toimien perusteella. Suunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin kolme vuotta ensimmäisen suunnitelman allekirjoituksesta. (L30.12.2010/1386.)

3 TUTKIMUSTA KOSKEVAT KÄSITTEET

3.1 Maahanmuuttajanuori

Käsite maahanmuuttajanuori ei ole yksiselitteinen, vaikeudet määrittelyssä liittyvät maahanmuuton eri kantasanoihin. Käytettäessä etuliitteitä monikulttuurinen tai maahanmuuttajataustainen, perusteet nuoren Suomessa ololle ovat useimmiten laajemmat. Tästä syystä käytän opinnäytetyössäni sanaa maahanmuuttajanuori, mikä on rajatumpi. Huolimatta rajauksesta ei sekään ole täysin ongelmaton. Maahanmuuttajanuori voi koskettaa Suomessa syntynyttä, mutta kahden ulkomaalaisen lasta, jolloin näitä nuoria on aloitettu luokittelemaan muun muassa ensimmäisen, toisen ja kolmannen sukupolven maahanmuuttajiksi. Toisaalta maahanmuuttajan ollessa alkusana, auttaa se tutkimaan maahanmuuttoon liitettäviä ilmiöitä, kuten kotoutumista pidemmällä aikavälillä. (Brekke 2002, 14). Puhuttaessa maahanmuuttajanuorista ainoastaan nuorina ehkäistään vaarapuhetta, mikä maahanmuuttajuuteen liitetään. Toisaalta puhuttaessa nuorista nimenomaan maahanmuuttajanuorina on huomattava, että maahanmuuttaja-status auttaa heitä saamaan palveluita kotoutumisessa, joihin he eivät muutoin olisi oikeutettuja valtakulttuurin nuorina.

Edellisessä viitattiin maahanmuuttajanuoreen yhteiskunnan palveluiden vastaanottajana, mutta sosiaalisesti ja psykologisesti tarkasteltuna se on hyvä avata koskemaan erikseen maahanmuuttoa ja nuoruutta. Nuoruus koskee noin ikävuosia 13-21, jolloin se jakautuu varhaisnuoruuteen, varsinaiseen nuoruuteen ja jälkinuoruuteen. Ajanjaksossa näyttäytyy tunteiden ja ajattelun eriytyminen, ja nuoruus tuo mukanaan uudenlaisia ilmiöitä, mikä voi aiheuttaa rajojen kokeilua. (Turunen 2005, 113-115.) Nuoruuteen liittyy erilaisia siirtymiä, ja varsinaisessa nuoruudessa murrosikä on tällainen kehitysvaihe siirtymä, jolloin siirrytään lapsuudesta aikuis-

suuteen. Samalla tavoin myös maahanmuutto tai pakolaisuus on siirtymiä yhteiskunnasta toiseen, jolloin nuorella samanaikaisesti tapahtuu psykologiseen vaiheeseen liittyvä siirtymä ja yhteiskunnallinen siirtymävaihe. (Alitolppa-Niitamo 2003, 19.) Aiemmat tutkimukset maahanmuuttajien nuoruudesta osoittavat, että kollektiivisissa kulttuureissa nuoruus määritellään eri tavoin kuin Länsimaissa, jolloin nuoruutta ei kyetä tarkastelemaan täysin tasavertaisesti länsimaisen käsityksen kanssa. (Niemelä 2003, 96-97).

Nuoruus ja maahanmuutto kytkeytyvät toisiinsa, kun näitä tarkastellaan yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta. Maahanmuuttajanuori hakee paikkaansa valtakulttuurissa, valtakulttuurin luomissa nuoruutta ja aikuisuutta määrittelevissä instituutioissa, mutta samaan aikaan valtakulttuurin tuomat muutokset on sovellettava sopimaan oman kulttuurin perinteisiin ja odotuksiin. Toisaalta ei ole kyse vain yhteiskunnan vaatimuksista ja niiden täyttämisestä, vaan sopeutumiseen vaikuttaa arjen kanssakäyminen ja erilaisten tunnetilojen näyttäytyminen. Nuoruudessa tärkeä päämäärä on hyväksytyksi tuleminen vertaistensa silmissä. (Harinen & Suurpää 2003, 5-10.)

3.2 Vapaa-aika ja harrastus

Vapaa-ajan tutkimus alkanee teollistumisesta, ja tässä erityisesti palkkatyöyhteiskunnan syntymisestä ja kehittymisestä. Nykyaikana vapaa-aika nähdään yhä yksilöllisempänä ja vapaaehtoisempana, jolloin näkemykset vapaa-ajasta ovat erilaisuneet. Vapaa-aikaa pidetään edelleen vahvasti työtä palvelevana, jolloin työn vastapainona on vapaa-aika. Siitä huolimatta tässäkin on nähtävä vapaa-ajan erityinen merkitys yhteiskunnalle, koska se järjestää vahvasti ihmisten arkea kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti. (Liikkanen 2009, 7-8.) Liitettäessä yksityiselämään vapaa-ajassa on kyse tilan, ajan ja ajatusten hallinnasta, omasta päätäntävällästä ja yksityisyyden suojaamisesta (Valtosen 2004 mukaan Liikkanen 2009, 9). Yksityiseen elämänpiiriin kuuluvana vapaa-ajan vietossa perheen ja läheisten merkitys

on kasvanut, kun se nähdään yhtenä alueena arkea rakennettaessa. (Liikkanen 2009)

Vapaa-aika on tosin paljon muutakin kuin työstä vapaata aktiviteettia. Bull, Hoose ja Weed (2003, 32-36.) luokittelevat vapaa-ajan määritelmän neljään alueeseen, joista ensimmäinen on vapaa-ajan merkitys **aikana**, joka on erinäisistä arjen velvoitteista vapaata. Toinen näkökulma painottaa vapaa-ajan **aktiivista toimintaa**, mitä tavoitellaan. Kolmannessa on kyse **kokemuksesta** vapaa-ajan laadusta ja viimeisessä vapaa-ajasta **asennekysymyksenä**. Nämä sopivat sovellettavaksi nuoriin, koska nuorille vapaa-aika näyttäytyy erilaisissa merkityksissä. Myllyniemi (2009, 30) on tutkinut nuorten ajankäyttöä laajasti. Tutkimus osoittaa, että aikaa perheen ja ystävien kanssa arvostetaan erityisen paljon. On kuitenkin huomioitava, että ajankäytön tutkiminen ei tarkoita samaa kuin vapaa-aika, mutta Myllyniemi pohtii ajankäytön havaintojen tukevan vapaa-ajan merkitystä instituutioista vapaana aikana.

Nuorten elämässä koulu on vaikuttamassa eniten sosiaalisten suhteiden luomiseen, mutta vapaa-ajan vaikutus sosiaalisuuteen on selkeä. Vapaa-aikaan käytetty aika ei ole verrattavissa koulussa vietettyyn aikaan, koska yhtä tärkeää on, että nuoret voivat valita ajanviettotapansa ja viettotapaa määrittelevät tekijät. (Helve 2009, 252-253.) Pohjoismaiset tutkimukset (Dalgren 1989) osoittavat, että organisoitua ja vapaaehtoiset harrastusaktiviteetit luovat potentiaalisen mahdollisuuden lisätä ymmärrystä maahanmuuttajien ja valtaväestön kesken. Tosin niissä myös kerrotaan, että maahanmuuttajien on hankalaa osallistua valtaväestön harrastusseuroihin, lukuun ottamatta jalkapalloseuraa tai kirkon järjestämää toimintaa. Pohjoismaissa on tavallista, että maahanmuuttajat perustavat itsenäisiä seuroja. (Dalgrenin 1989 mukaan Brekke, 2002 54-55.)

Vapaa-ajan ja harrastuksen selkeä ymmärtäminen osaksi kotoutumista vaatii tietoa, mistä harrastussana oikein tulee ja mikä on sen tarkoitus tässä tapauksessa. Metsämuuronen (1995, 16-21) aloittaa harrastuksen tulkinnan sanasta ”harras”,

joka tarkoittaa sanakirjamerkitykseltään sydämestään antautunutta, innokasta ja niin edelleen. Hän käyttää harrastussanan lisäksi harrastuneisuutta, mikä pareminkin liitetään harrastusalueeseen ja harrastukseen tavoitteellisuuteen, kun taas harrastuksessa korostuu itse toiminta. Aidosti harrastuneisuus on vapaaehtoista ja ilmenee selkeästi, kun yksilö alkaa osoittaa suuntautumistaan mielenkiinnon kohteeseen. (Metsämuuronen 1995, 23.)

4 MAAHANMUUTTAJANUORTEN INTEGROITUMINEN

Opinnäytetyöni alussa esittelemäni poliittiset toimet tukevat kuntien tekemää kotouttamistyötä. Kotouttamistoimet sisältyvät kotoutumisen prosessiin, ja kotoutumisessa on kyse ympäröivän yhteiskunnan muuntautumiskyvystä. Tunnetuin teoria kotoutumisesta on J.W Berryn nelikenttäteoria, jossa tutkitaan kahden eri ryhmän suhtautumista toisiinsa. Teoria lähestyy integraatiota kahden kysymyksen kautta, jotka ristiintaulukoidaan: ”Koetko oman identiteetin ja kulttuurin säilyttämisen tärkeänä sekä koetko ryhmien väliset suhteet tärkeinä?” Tarkastelun kohteena on vähemmistöryhmän oman etnisen ja kulttuurisen ominaislaadun säilyttäminen ja toinen kysymys koskee ryhmien välisten kontaktien ja yhteiskunnallisen osallistumisen toivottavuutta. (Räty 2002, 126-125; Akkultaario [viitattu 04.12.12].)

		Oman identiteetin ja oman (pääkysymys) Kulttuurin säilyttäminen tärkeää	
		kyllä	ei
Ryhmien välisten suhteiden ylläpito tärkeää (pääkysymys)	kyllä/	Integraatio	Sulautuminen (=assimilaatio)
	ei	Eristäytyminen	Syrjäytyminen

Kuvio 1: Berryn nelikenttäteoria sopeutumisen eri vaiheista (Akkultaario [viitattu 04.12.12].)

Berryn mukaan (2002, 352-354) **integraatiosta** on kyse siitä, että kun maahanmuuttaja kykenee säilyttämään yhteyden omaan kulttuuriinsa ja etniseen yhteisönsä. Joskin integraatio tulee tapahtuneeksi vasta, kun oman kulttuurin säilyttämisen lisäksi kyetään solmimaan suhteita valtakulttuuriin. Kotoutumisen sosiaalista ulottuvuutta voidaan tarkastella myös **sulautumisen eli assimilaation** avulla, jossa valtakulttuuri korvaa kokonaan oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurin säilyt-

tämiseen liittyneet tavoitteet. **Eristäytyminen** on seurausta elämästä vähemmistöryhmässä, edellyttäen että valtakulttuuriin ei luoda kontakteja. **Syrjäytymisen** tapahtuu, kun maahanmuuttaja ei kuulu omaan yhteisöönsä eikä valtakulttuurin yhteisöön. Berry (2002, 349) huomauttaa, että kotoutuminen on vain yksi tapa nähdä kulttuurisia muutoksia. Nelikenttään ei voida ketään sijoittaa kyseenalaistamatta, koska eri elämänvaiheissa arvot vaihtelevat. Näihin arvoihin vaikuttaa lähiyhteisön ja valtakulttuurinkin arvot. Paremminkin nelikenttä soveltuu tarkastelemaan, miten valtayhteisö vahvistaa tiettyä sopeutumisvaihetta poliittisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti. Integraatiossa on kyse suhteista, joihin sisältyy oletus molempien ryhmien vaikuttamisesta toisiinsa, mutta todellisuudessa toinen ryhmistä joutuu muuntumaan enemmän. (Berry 2002, 352.)

Aiemmin lasten ja nuorten on ajateltu sopeutuvan kivuttomasti valtakulttuuriin, jolloin heidän tuentarvettaan ei välttämättä ole huomioitu riittävästi. Lapsen ja nuoren kotoutumisen tekee erityiseksi se, että kotouttamisprosessissa perheen jäsenet elävät eri vaiheessa, jolloin kahden kulttuurin välissä eläminen saattaa olla pitkäaikaisista. Silloin on tärkeää tukea vanhemmuutta, jolloin vanhempien ymmärrys kulttuurikäytännöistä lisääntyy ja ennakkoluulot hälventyvät. Valtakulttuurin näkökulmasta integraation on nähty olevan soveltuvin kotoutumisen muoto, mutta ulkomaalaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että onnistuakseen integraatio tarvitsee käytännöllisesti assimilaatiota. Tämä heijastuu erityisesti kollektiivisista maista tulleisiin nuoriin, joiden vanhemmat odottavat nuoren omaksuvan kotimaan arvot, mutta selviytyäkseen suomalaisessa kilpailuyhteiskunnassa heidän täytyy omaksua lisäksi yksilöllisiä ajatusmalleja. (Talib 2002, 74-75.)

John Berry lähestyy integroitumista eri vaiheiden vuorottelulla ja hänen mielestään nelikenttää on mielekkäämpää käyttää kuvastamaan valtakulttuurin toimia. Integraation tarkasteluun on olemassa muitakin lähestymistapoja. Kati Myren on tutkinut 1990-luvulla maahanmuuttajien liikuntaharrastuksia ja ajanviettoa Suomessa.

Myren on tehnyt alla olevan kaavion kotoutumisprosessista, joka noudattaa lineaarisuutta. Kaikki kotoutumisprosessin osa-alueet ovat vastavuoroisia: maahanmuuttajien sekä kantaväestön on saatava ymmärrystä ja tietoa toisistaan, molempien pyrkiä suvaitsevaisuuteen, sopeutua ja lopulta kotoutua. (Myren 1999, 35-36.)

Myren lähestyy kotoutumisprosessin avulla maahanmuuttajan liikuntaharrastukseen osallistumista. Kotoutumisen alkuvaiheessa oleville maahanmuuttajille olisi suotuisaa järjestää omaa liikuntatoimintaa, joka mahdollistaa vertaistuen ja oman äidinkielen käyttämisen. Osallistuminen liikuntaharrastukseen siirtyy nivelvaiheiden kautta kantaväestön liikuntatoimintaan. Myren korostaa maahanmuuttajien yksilöllisyyttä, jossa osa on valmis osallistumaan heti, kun osa taas ei ole valmiita osallistumaan koskaan yhteiseen harrastukseen kantaväestön kanssa. Myrenin mukaan kotoutumista edistää arjessa tapahtuva välitön vuorovaikutus ja käytäntöä lähellä olevat asiat. Olennaista on, että maahanmuuttaja saa tehdä sellaista, mikä häntä miellyttää, ja johon löytyy oma motivaatio. Urheilu ja liikunta ovat esimerkkejä positiivisesta vaikuttamisesta maahanmuuttajan kotoutumiseen. (Myren 1999, 37.)

Kuvio 2: Kotoutumisprosessin eteneminen (Myren 1999, 37.)

5 MAAHANMUUTTAJANUOREN HARRASTUS- JA VAPAA-AJAN VIETTO KOTOUTUMISEN VÄLINEENÄ

5.1 Harrastus- ja vapaa-aika sosiaalisuuden instrumenttina

Maahanmuuttajanuorille vapaa-aika ja harrastukset kytkeytyvät toisiinsa. He ovat mukana monenlaisissa harrastuksissa. Harrastus- ja vapaa-ajassa näyttäytyy sosiaalisuuden eri muodot ja harrastus- ja vapaa-aika auttavat nuorta sosiaalistumaan yhteiskuntaan. Kuuluminen johonkin yhteisöön on ihmisen perustarve, vapaa-ajan ja harrastuksen sosiaalistava vaikutus tuottaa sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma voi kehittyä vuorostaan sosiaalisesti voimavaraksi, joka siis rakentuu muodollisesta ja epämuodollisesta, arkipäivän kanssakäymisestä. Sosiaalinen pääoma on sidoksissa yhteisöön. Lisäksi se on kontekstisidonnaista, joten harrastus- ja vapaa-ajan tuottamassa sosiaalisessa pääomassa on huomioitava, mitkä muut tekijät yhteisöissä ovat merkittäviä sosiaalisen pääoman vaikutuksia määriteltäessä. Ellosen tutkimus osoittaa, että nuori saadessaan sosiaalisen pääoman rakennusaineita lähiympäristöstään, kykenee hyödyntämään sitä muissa kuin kotiympäristönsä yhteisöissä. (Ellonen 2008, 157; 167; 171.)

Sosiaalisen pääoman kasautuminen yhteisöihin vaikuttanee, että nuorten kotoutumista on mielekästä tarkastella heidän kuulumisenaan vertaisryhmiin, joissa he kokevat tulevansa hyväksytyksi. Nuorilla vertais- ja kaverisuhteet ovat elintärkeitä, jolloin on luonnollista lähestyä kotoutumista ystävyyden ja sosiaalisten suhteiden avulla. Tällöin näihin tullaan liittäneeksi nuorten harrastus- ja vapaa-aika, koska ystävien kanssa ollaan, harrastetaan ja vietetään aikaa. (Kautto 2009, 63-68.) Aiempi viittaus Myllyniemen tutkimukseen (2009, 31-32) tutki suomalaisnuoria, mutta samaisessa tutkimuksessa on verrattu monikulttuuristen nuorten kokemuk-

sia siitä, millaisessa tilanteissa ja keiden seurassa he viettävät aikaa. Maahanmuuttajanuoret arvostivat ajanviettoa ystävien, perheen ja sukulaisten kanssa hiukan enemmän kuin suomalaisnuoret. Myllyniemen (2009, 31-32) saama kuva tutkimukseen osallistuneista nuorista oli, että heillä oli ystävä ja nuoret toimivat aktiivisesti harrastustoiminnassa.

5.2 Harrastus- ja vapaa-aika toiminnallisuuden instrumenttina

Stenvall (2009, 90-91) on tutkinut maahanmuuttajalasten määrittelyä harrastuksesta. Näissä määrittelyissä harrastus ymmärretään kodin ulkopuoliseksi, säännöllisesti tapahtuvaksi ja ohjatuksi toiminnaksi. Tällaisia ovat muun muassa joukkuelajit ja soittotunnit. Tutkimuksen mukaan lapset erottelivat omaehtoisen ja järjestetyn harrastuksen toisistaan. Somalia, venäjää sekä englantia puhuvien lasten yleinen harrastus oli liikunta, joskin sukupuolittain jakautuneena tytöillä oli taide- ja muita harrastuksia poikien keskittyessä nimenomaan liikuntaan. Ainoastaan somalialaisilla lapsilla oli muunkielisiä lapsia vähemmän harrastuksia, kun tutkittiin harrastusten määrää. Heidän suhtautumisensa harrastamiseen todettiin poikkeavammaksi kuin muilla ja perusteita tähän etsittiin muun muassa maailmankatsomuksesta. Joka tapauksessa tutkimus osoitti, että lapsen äidinkielellä ei ole vaikutusta, miten hän määritteli harrastuksen tai miten hän ohjautui harrastukseen. Tutkimustuloksissa on nähtävä, että samankaltaisuus harrastuksissa voi olla riippuvaista palvelutarjonnasta ja muiden vertaisten antamasta mallista harrastuksiin. (Stenvall 2009, 94-96.)

Stenvallin lisäksi Kim (2009, 161) on tutkinut liikunnan sopivuutta maahanmuuttajan arjen jäsentäjäksi. Oikeastaan hän tuo liikunnan joustavuuden osaksi monikulttuurista nuorisotyötä, jolloin liikunnasta puhutaan oletuksena ja suosituksena. Liikuntakulttuurin on nähty kehittyneen aiempina vuosina suuntaan, jossa tavoitteellista ei ole kilpailuvuus vaan liikunnassa näyttäytyy yksilölliset tarpeet ja sosiaalinen verkostoituminen. Tutkimuksesta paljastuu, että maahanmuuttajanuoret ha-

keutuvat liikunnassa lajeihin, joissa lajin tunnuksena on maahanmuuttajalähtöisyys. Joka tapauksessa liikunnasta ja urheilusta keskusteltaessa on muistettava, että urheilu on mahdollisuus sallivaan yhdessä tekemiseen ja kulttuuriseen lähenymiseen, mutta ohjattaessa tämänkaltaiseen yhteistoimintaan harrastuksen ohjaajalla on olennainen vaikutus.

1990-luvun lopussa tehdyssä tutkimuksessa, joka koski maahanmuuttajien liikuntaharrastuksia ja vapaa-ajan viettotapaa, havaittiin ettei liikunta ole maahanmuuttajien ensisijainen vapaa-ajanviettopa. Yhteinen aika perheen ja ystävien kanssa oli tärkein. Muita tärkeitä tapoja viettää vapaa-aikaa oli työ tai koulu, lukeminen sekä radio/television katsominen. Liikuntaharrastus kuului kuitenkin noin kerran viikossa heidän elämäänsä, ja se merkitsi heille terveydestä huoltapitämistä, kilpailua, rentoutumista. Ensisijaisesti liikunta koettiin mukavana ajanviettopana ja sosiaalisten suhteiden rakentajana. (Myren 1999, 3.)

Räty (2002, 147;170) viittaa kirjassaan maahanmuuttajanuorten osallistumiseen Helsingin nuorisotoimen tapahtumiin. Kokemukset näistä ovat olleet, että spontaani yhdessäolo on suvaitsevuuskasvatuksen kulmakivi, jolloin ohjaaminen organisoituun vapaa-ajanviettoon on keskeistä solmittaessa suhteita valtakulttuuriin. Vapaa-ajan toiminta lisää maahanmuuttajien ja valtaväestön suhteita, joka on koettu puolestaan erityisen tärkeäksi maahanmuuttajille, jotka eivät sijoitu työhön tai koulutukseen valtakulttuurissa. (Räty 2002, 141.)

5.3 Harrastus- ja vapaa-aika monikulttuurisuuskasvatuksen instrumenttina valtaväestössä

Vuoden 2005 nuorisobarometrin mukaan suomalaisnuorten arjessa tapahtuvat yhteydet maahanmuuttajiin ovat vähäisiä. 45% vastaajista kertoi kuitenkin, että heillä on ystäväpiirissä maahanmuuttotaustaisia ystäviä. Näin vastanneista suomalaisnuorista hiukan alle puolet oli poikia (47,2%), kun tyttöjä oli 42,5% vas-

tanneista. Barometrin antamat tutkimustulokset osoittavat, että ystävyysuhteet ovat positiivisesti vaikuttamassa siihen, miten nämä nuoret suhtautuvat monikulttuurisuuteen ja maahanmuuttajiin. Aineistoa on verrattu niihin suomalaisnuoriin, joiden ystäväpiiri koostuu vain suomalaisista.

Pyykkösen (2003) tutkimuksen mukaan, joka on mukana myös nuorisobarometrin aineistossa, kerrotaan että harrastustoiminta on otollinen tapa edistää monikulttuurisuuden suvaitsemista. Nuorisobarometrin kysymys "olen mukana harrastustoiminnassa, jossa on mukana myös maahanmuuttajanuoria" tuotti tuloksen, jossa suurin osa harrastustoiminnasta tapahtuu suomalaisnuorten kesken. 27,4% vastaajista kertoi harrastavansa toimintaa, jossa on mukana maahanmuuttajia. Tutkimuksessa todettiin pienenkin toiminnan tuottavan hyviä vaikutuksia, koska nämä vastaajat, joilla oli arjen kontaktia maahanmuuttajiin, suhtautuivat monikulttuurisuuteen myönteisemmin. Tiivistetysti ne nuoret, joiden elämässä on maahanmuuttajataustaisia ystäviä kokevat monikulttuurisuuden yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti positiivisesti. Barometrissa otetaan kantaa myös siihen, miten nuorisopolitiikan kannattaa huomioida monikulttuurista kasvatusta edistäviin toimiin, välittömien kohtaamisen luomiseen arjessa. Haasteena nähdään kuitenkin se, miten mukaan saadaan syrjäytymisvaarassa olevat maahanmuuttajanuoret ja ne suomalaisnuoret, jotka suhtautuvat maahanmuuttajiin negatiivisesti tai varauksella.

6 MUUT INSTITUUTIOT MAAHANMUUTTAJANUOREN KOTOUTUMISEN TUKENA

6.1 Koulu

Suomalaisittain koulu on tila, joka tutkimuksen valossa näyttäytyy eri sukupolvisuhteiden esiintymisenä: opettajien ja oppilaiden suhteena ja heidän toimintana. Pedagogisuus ilmenee oppiaineksen ja sen omaksumisen näkökulmasta, jolla tarkoitetaan opettamista ja oppimista. Nykynuorille koulu on myös tila olla vertaisryhmän parissa, joka vaikuttaa nuorten kokemukseen ja käyttäytymiseen oppitunneilla, sekä myös silloin kun nuoret toimivat keskenään välitunneilla, ruokatunneilla ja koulumatkoilla. Maahanmuuttajanuorelle koulu ei ole vain vertaisryhmän kanssa vietettyä aikaa, vaan se on sosiaalinen tila, jossa he elävät jäsenyysneuvottelujen keskellä. He tavoittelevat omaa yhteiskunnallista ja yhteisöllistä paikkaansa sekä samalla haastavat totuttua sosiaalista ja kulttuurista järjestystä. (Keskisalo 2003, 122.)

Lommin terveystieteiden pro gradu -työssä koulun on todettu olevan keskeisellä sijalla maahanmuuttajien kotoutumisessa (Savopirtin 2006 mukaan, Lommi 2009, 10-52). Maahanmuuttajanuoren koulutuspolkua selvittäessä Pollarin ja Kopisen tutkimus (2011, 113; 89) todentuu, että mitä myöhäisemmässä iässä maahanmuuttajanuori aloittaa peruskoulun, sitä useampi kriisivaihe tulee käydyksi läpi. Tärkeää on kuitenkin tukea oppilaan henkistä hyvinvointia muutoinkin kuin kielen oppimisessa. Tällä tarkoitetaan sitä, että aikuinen käyttää aikaa välittömän ja epämuodollisen keskustelun keinoin oppituntien jälkeen, jolloin otetaan selville mitkä asiat ovat nuorella päällimmäisenä mielessä ja mihin hän kaipaa apua. Työ- ja elinkeinoministeriön seminaarissa kotoutumisen edistämisestä kerrottiin huolestusta, joka koskee syrjäytymisvaarassa olevia ja peruskoulun käyneitä suomalaisnuoria. Maahanmuuttajanuori ei taas välttämättä kykene käymään peruskoulua lop-

puun oppivelvollisuuden päätyttyä ja peruskoulun päättötodistus on näille maahanmuuttajanuorille tae siitä, että he ovat samasta lähtökohdasta hakemassa jatkokoulutuksiin ja työelämään. Tärkeä työ tehdään maahanmuuttajanuorten koulutuspolkuja ohjattaessa, koska he eivät välttämättä osaa arvioida mahdollisuuksiinsa aikaisessa vaiheessa. Koulutuksiin hakeutumista täytyy ohjata, tukea ja koulupolkujen nivelvaiheissa tehostaa ohjausta. (Koulutuksellinen tasa-arvo ja nuoret maahanmuuttajat 2011 [viitattu 30.3.13].)

6.2 Perhe

Alitolppa-Niitamo (2011, 45-61) on tutkinut maahanmuuttajataustaisia perheitä ja niissä olemassa olevia ihmissuhteita. Lasten, nuorten ja heidän vanhempien välisissä ihmissuhteissa tapahtuneita muutoksia tutkittiin erityisesti kotoutumisprosessin aikana, jolloin pyritään integroitumaan valtakulttuuriin. Hän viittaa jo aiemmin opinnäytetyössään esiintyneeseen John Berryyn, joka on katsonut perheen nousseen keskeiseksi ilmiöksi kotoutumistutkimuksessa ja kotoutumispolitiikassa. Vaikka suomalaisessa yhteiskunnassa perhe edustaa yhtä osaa integraatiosta, niin maahanmuuttajalapselle ja -nuorelle se merkitsee ennen kaikkea kehityksen ja kasvun ympäristöä. Kehitys maahanmuuttajanuoren kohdalla tapahtuu aina josakin tilassa, ja tavanomaisin lähikehityksen ympäristö on perhe. Tämän ympärille rakentuu ihmissuhdeverkosto sekä laaja yhteiskunnallinen ja sosiokulttuurinen ympäristö. Toisaalta myös eri sukupolvet kiinnittyvät toisiinsa perheissä, ja tämän pohjalta iän ja kulttuurin mukaan osallistutaan laajempiin elinpiireihin, verkostoihin sekä instituutioiden toimintaan. Näiden erilaisten vuorovaikutusten ja vaikutteiden rykelmän keskellä tapahtuu sosialisatio. Nuoret sosiaalistuvat yhteiskuntaan usein nopeammin mitä vanhemmat, jolloin sosialisatioprosessien erojen tunnistamiseksi on kiinnitettävä huomiota käytänteiden joustavuuteen ja sopeutuvuuteen, joiden avulla maahanmuuttajanuoret rakentavat uudelleen kulttuurisia käytänteitä valtakulttuurissa. Se on osa perheen sisäisen dynamiikan uudelleen muo-

toutumista, jolloin tasapainotellaan muutoksen ja jatkuvuuden välillä. Erilaistuvat elämäntavat voi aiheuttaa ristiriitoja perheen sisällä, milloin on tärkeää kiinnittää huomiota sosiaalisten kontaktien positiivisuuteen ja auttaa perheitä laajentamaan sosiaalista tukeaan.

MLL toteutti vuosina 2001-2004 ”Kotoutuva perhe”-projektin. Kotoutuva perheprojektin taustalla oli huoli maahanmuuttajalasten ja – nuorten hyvinvoinnista sekä jaksamisesta. Kasvavat maahanmuuttajamäärät, monikulttuuristuminen, suvaitsemattomuus ja julkisen sektorin supistusten asettamat suuremmat vaatimukset kolmannen sektorin toiminnalle todettiin kasvattaneen tiedon tarvetta. Samoin yhteiskunnassa toimivien vertausohjauksen ja –toiminnan mallien puute huomattiin ja tätä lähdettiin parantamaan vapaaehtoistyöntekijöiden mukaan ottamisella hankkeeseen. Projektissa haluttiin luoda menetelmiä, kunnioittamalla vanhempien omaa osaamista ja osallistumista sekä perheiden ja perheenjäsenten tasa-arvoista kohtelua ja moninaisuutta. (Lähteenmäki 2004, 2-3)

Päämääränä ja kehitystavoitteena oli kotoutumisen tukeminen ja monikulttuurisen vuorovaikutuksen lisääminen. Konkreettisenä tavoitteena koettiin uudet toimintamallit ja niiden kehitys yhdistystoiminnan tueksi sekä monikulttuurisen näkökulman tuleminen luontevaksi osaksi MLL:n toimintaa ja maahanmuuttajien innostaminen kansalaistoiminnasta. Yhdistyksille tehtiin Kotoutuvaan perhe-projektiin liittyen kysely vuoden 2002 alussa maahanmuuttajatoiminnan järjestämisestä ja koulutustarpeista. Yhdistykset kokivat tarvitsevänsä käytännön ideoita saadakseen maahanmuuttajia mukaan toimintaan, yleistietoa maahanmuuttajista ja koulutuksesta, kuinka saadaan kiinnostuneita vapaaehtoisia mukaan työskentelyyn. Hankkeen aikana kokeiltiin erilaisia vapaaehtoisuuteen ja vertaistukeen perustuvia keskustelu- sekä toimintaryhmiä, joiden suunnitteluun ja toteutukseen maahanmuuttajia innostettiin osallistumaan. Maahanmuuttajille oli tärkeää toiminnan lisäksi toisten ihmisten tapaaminen, kuulumisten vaihtaminen ja yhdessä tekeminen. Perheet kokivat tärkeänä tilaisuuksien järjestämisen, missä saivat olla itse järjestämässä oman kielistä ja oman kulttuurin edustajille suunnattuja erilaisia toiminnallisia ryh-

miä. Projektin aikana kävi selväksi, että useammalla heistä ei ollut kokemusta kodin ulkopuolella järjestetystä toiminnasta. Huolimatta siitä, että olivat asuneet Suomessa jo yli kymmenen vuotta. (Lähteenmäki 2004, 14; 17-24) Palautteen mukaan toimintaan oltiin tyytyväisiä, kiitosta saatiin tuesta ja avusta sekä projektin havaittiin vaikuttaneen elämään positiivisesti. Maahanmuuttajille perheillä on monissa kulttuureissa suurempi merkitys kuin suomessa ja palautteessa arvostettiin toiminnan suuntaamista eri ikäpolville. Projektin loppuraportissa esitetään ajatus, miten maahanmuuttopolitiikan epäkohtana on projektinomaisuus. Uhkana onkin nähdä kotoutumisen tukeminen kotoutumisena tai kotouttamisen tuotteena osana kolmannen sektorin palvelutuotantoa. (Lähteenmäki 2004, 42-43.)

6.3 Kansalaistoiminta

Keinänen ja Mäkeläinen (2009, 183-185) ovat tutkineet maahanmuuttajien vapaaajalla tapahtuva kansalaistoimintaa. Tutkimuksessa kotoutuminen on aktiivista kansalaisuutta, jossa julkinen toiminta korostuu kansalaisuutta rakennettaessa. Kokemusten mukaan kaikki halukkaat maahanmuuttajanuoret eivät pääse osallistumaan yhdistystoimintaan, siten kuin haluaisivat, jonka vuoksi kansalaistoiminnan resursseja ei ole huomioitu riittävästi kotoutumiskysymyksissä. Ne nuoret, jotka ovat päässeet osallistumaan toimintaan ovat kokeneet toiminnan hyvänä, ja kansalaistoiminta on edistänyt yhteistyötä valtaväestön kanssa.

Maahanmuuttajien solidaarinen oikeudenmukaisuus vaatii mahdollistamista (enablement) ja osallistumista (participation). Mahdollistamisella tarkoitetaan mahdollisuutta ilmaista kokemuksia, tarpeita, tunteita ja mielipiteitä sosiaalisen elämän tilanteissa, sekä myös kuulemista. Jokaisella on oikeus kehittää ja harjoittaa kykyjään, tyydyttää tarpeensa ja vapaus toteuttaa omia valintojaan. Osallistumisella tarkoitetaan valtaa suhteessa omaan elämään, jota ympäröi sosiaalinen todellisuus. Osallistuminen ja mahdollistaminen esimerkiksi kansalaistoiminnassa lisäävät maahanmuuttajanuoren omaa toimivuutta. Mahdollistaminen ja osallistuminen

rakentavat yhtenäistä kansalaisuutta Suomeen. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien intressit kansalaistoiminnassa ovat universaaleja yleistä ihmisyyttä ja luonnon arvokkuutta korostavia. (Keinänen & Mäkeläinen 2009, 191-192.)

Suomessa käsitetään maahanmuuttajat edelleen passiivisinä kansalaisina, jonka mukaan maahanmuuttajat ovat melkein ainoastaan yhteiskunnallisen kotouttamistoimien kohteena. Siksi maahanmuuttajat nähdään ja oletetaan kotoutuvan ensisijaisesti suomalaiseen työelämään. Perustuva käsitys on maahanmuuttajien integroituvan etnisesti ja kulttuurisesti yhtenäiseen valtaväestöön, joka rajoittaa yksilöiden liikkumistilaa ja mahdollisuuksia aktiiviseen kansalaisuuteen. Aktiivisen kansalaisuuden ja kotoutumisen yhdistäminen edellyttää kansalais- ja nuorisotyössä uutta ajattelua. Vapaa-aikaan sijoittuvan toiminnan korostaminen kotoutumisprosessissa, vaatii investointeja monikulttuuriseen nuorisotyöhön. Monikulttuurisesta nuoriso- ja kansalaistyöstä tulee vaikuttamisen väylä, kun yhteiskunnassa myönnetään, että kaikkien on voitava osallistua yhteiseen keskusteluun kansalaisuuden määrittelyssä. (Keinänen & Mäkeläinen 2009, 202-203.)

7 TUTKIMUSOSAN TOTEUTUS

7.1 Tutkimuksen lähtökohta

Opinnäytetyöni alku sijoittuu vuoden 2011 syksystä vuoden 2012 kevääseen, jolloin pidin opiskelutoverini kanssa Seinäjoen maahanmuuttajanuorille vapaamuotoista kerhoa. Nuoret toivoivat aktiviteetteja koulun ulkopuolelle ja aiemmin vain syksylle suunnattu kerhomme sai jatkoa kevääksi. Aloin tutkia eri kaupunkien kotouttamisohjelmia, ja millä tavoin niissä huomioidaan maahanmuuttajien vapaa-aika sekä harrastustoiminta. Havainnot olivat, että kotouttamissuunnitelmissa aihe rakentui työelämän ympärille keskittyen elämisen perustarpeista huolehtimiseen. Aloin pohtimaan mitä miksi toimenpiteet kohdistetaan työikäiseen aikuiseen ja missä huomioidaan lapset sekä nuoret. Toimenpiteissä ilmeni harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan hakeutuminen olevan maahanmuuttajan itsenäinen velvollisuus. (Seinäjoen kaupungin kotouttamisohjelma maahanmuuttajille 2011 [viitattu 30.3.13].)

Koin tästä kiinnostuneena sopivaksi tutkimuskohteeksi valtaväestön aikuiset ja miten heidän kokemuksissaan tuotetaan erityisesti maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan toimintaa. Toisin sanoen tutkimuskysymyksiä lähestytään suomalaisesta yhteiskunnasta ja länsimaisesta tavasta käsittää harrastus- ja vapaa-aika.

7.2 Seinäjoen kaupunki maahanmuuttajatyössä

Seinäjoen maahanmuuttajille suunnatussa kotouttamisohjelmassa Seinäjoki kuvataan maakunnan keskuksena, jolla on resurssit kehittyä kansallisesti merkittäväksi

kaupunkiseudeksi. Tämä antaa ymmärtää, että Seinäjoki on vetovoimaisin kiintiöpakolaisten ottamisessa Etelä-Pohjanmaan alueella. Vuosittain Suomi on sitoutunut ottamaan 750 kiintiöpakolaista. (Seinäjoen kaupungin kotouttamisohjelma maahanmuuttajille 2011, 3; Turvapaikanhakijat ja pakolaiset 2013 [viitattu 30.3.13].) Seinäjoella on tällä hetkellä noin 700-800 maahanmuuttajaa, joista 72 henkilöä ovat oikeutettuja kotouttamistoimenpiteisiin. (Renko 2013).

Olen tehnyt yhteistyötä Seinäjoella toimivan maahanmuuttajatyön kanssa. Rajaessani aihetta koskettamaan juuri harrastus- ja vapaa-ajan vaikutuksia kotoutumiseen, sain maahanmuuttajatyötä tekeiltä varmistusta työn tärkeydestä ja ajankoh-taisuudesta.

7.3 Tutkimuskysymykset ja kohderyhmän kuvaus

Tutkimuksessa, jossa toteutetaan tutkimuksen perinteistä kaavaa on pyrittävä esit-tämään tutkimustehtävä mahdollisimman selkeänä ja rajattuna. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2004, 117.) Jo aiemmin mainitsemani tutkimuskysymykset, joihin ha-lusin saada vastauksia ovat:

- miten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta edistää maahanmuutta-januoren kotoutumista
- mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajanuoren osallistumiseen har-rastus- ja vapaa-ajan toimintaan?

Tutkimuskysymykset olivat vaikuttamassa tutkimuksen kohderyhmään. Laadulli-seen tutkimukseen kuuluu, että vastaaja tietää tutkittavasta ilmiöstä mahdollisim-man laajasti ja syvällisesti. (Kananen 2008, 37.) Maahanmuuttajanuoren harras-tus- ja vapaa-ajan vaikutukset kotoutumiseen on melko tutkimaton ilmiö. Maahan-muuttotyön meneillään oleva vakiintuminen Seinäjoen kaupunkiin heijastuu tutki-mukseeni. Se näyttäytyy tutkimuksen kartoittavassa luonteessa.

Kartoittava tutkimuksen tekeminen oli selkein vaihtoehto, koska järjestäytynyt maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan vietto on uutta maakunnassa. Tarkoitan tällä vertaamista esimerkiksi Suomen suurempien kaupunkien maahanmuuttajatyön tekemään vapaa-ajan toimintaan. Vertaaminen tässä merkitsi sitä, että kohderyhmä haastatteluissani ei rajautunut ainoastaan heihin, joilla oli kokemusta maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelystä.

Haastatteluihin valikoitui yhteensä seitsemän henkilöä, joista yhtä haastattelin sähköpostitse. Haasteltavat edustivat eri organisaatioita siten, että suurin osa toimielimistä, joihin maahanmuuttajanuori on jossain vaiheessa elämäänsä kuulunut tai todennäköisesti tulee kuulumaan ovat tulleet haastateltua. Mukana on koulu-, sosiaali-, sivistys-, nuoriso-, ja järjestötoimeja.

7.4 Kvalitatiivinen (laadullinen) tutkimusmenetelmä

Ennen laadullisen tutkimuksen toteutusta, pohdin tutkimusmetodia. Valitsin tutkimusmetodiksi konstruktivismin, joka ohjaa laadullisen tutkimusosan tekemistä ja laadulliseen tutkimukseen yhdistyy konstruktivismin piirteitä. Tieto perustuu aina käsitykselle, siitä millainen maailma on. Konstruktivistinen ymmärrys todellisuudesta on, että totuus on muuttuvaa, ja tieteeseen perustuvan tiedon sekä totuuden muodostumiseen vaikuttaa tutkija. Olemassa olevat ilmiöt ja merkitykset rakentuvat kulttuurisissa ja sosiaalisissa tilanteissa. Toisekseen tutkimukseen osallistuvat tuottavat toisistaan poikkeavaa tietoa ja totuutta. (Konstruktivismi [viitattu 16.03.13].)

Käytin opinnäytetyössäni kvalitatiivista tutkimusta. Toisaalta myös tutkimuskysymykseni ovat avoimia ja pyrkivät selittämään ilmiöitä, milloin luontevimpana oli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on arvoituksen ratkaisemi-

nen, joka ei ole ratkaistavissa numeerisesti. Sen ydintä on todellisen elämän kuvaaminen, jossa kieli välittää erilaisia merkityksiä ja tulkintoja. Tällöin aineistonhankinta perustuu ihmistieteille luontaisiin tilanteisiin, joissa ihmisääni pääsee kuuluviin. (Alasuutari 1999, 32; Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2004, 152-155.)

Laadullisen tutkimuksen tunnuspiirteitä on, että se tuottaa jatkuvasti uusia näkökulmia eri tutkimusvaiheiden aikana. Siinä tutkijaa ei kyetä rajaamaan tutkimuksensa ulkopuolelle vaan tutkija kokevana subjektina toimii osana tutkimusprosessia aineistoa kerätessään ja analyysiä tehdessään. Tutkimus etenee induktiivisesti, jolloin tieto muokkaantuu tutkimusprosessin aikana yksityisestä yleiseen. Tästä seuraa, että laadullisessa tutkimuksessa kiinnostavat useat samanaikaiset tekijät, jotka toisin sanoen ovat vaikuttamassa lopputulokseen. Prosessimaisuus ilmenee tutkimuksen muuttuessa, ja tavoitteeksi tuleekin selittävä ymmärtäminen sekä mielekkään tulkinnan antaminen ilmiöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 25.) Kvalitatiivinen tutkimus on sidoksissa myös tutkimuksen tarkoitukseen. Oma tutkimukseni on luonteeltaan kartoittava, jolloin se etsii uusia näkökulmia ja löytää uusia ilmiöitä sekä mahdollisesti kehittää uusia tutkimusoletuksia siitä, miten maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajanvieto vaikuttaa kotoutumiseen. (Hirsjärvi ym. 2004, 129.)

7.5 Tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelu

Haastattelun lajeista käytetään yleiskäsitettä tutkimushaastattelu, joista teemahaastattelu on spesifisempi. Verrattaessa tutkimushaastattelua tavalliseen haastatteluun, tutkimushaastattelulla on välillisiä vaikutuksia tutkimusprosessiin, ja näin ollen se on osa ketjua, joka liittyy tieteelliseen päättelyyn. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41.)

On olemassa erilaisia tutkimushaastattelujen lajeja riippuen siitä, miten tiukasti kysymykset on muotoiltu ja millä tavoin haastattelijä ohjaa haastattelutilannetta. Tutkimusprosessisäni eteni teemahaastatteluilla, jolle olennaista on haastattelun kohdentaminen tiettyihin teemoihin keskustellen. Tutkimuskohteeni ollessa rajattu kohdentuen pienehkölle alueelle, teemahaastattelu sopi tiedonkeruumenetelmäksi siksikin, ettei se ota kantaa haastattelukertojen määrään tai kuinka syvällisesti asiaa tulisi läpikäydä.

Nauhoitin haastattelut helpottaakseni eri merkitysten etsimistä aineistoista. Haastattelut tapahtuivat haastateltavien valitsemissa paikoissa ollen kestoiltaan noin tunnin mittaisia. Teemahaastattelu oli sopivin tapa tutkia aihetta, koska siinä huomioidaan haastattelutilanteen vuorovaikutuksen rakentuminen. Teemahaastattelun tarkoituksena on antaa tila haastateltavan vapaalle puheelle ilman, että sanamuodot tai kysymysjärjestys ovat merkittäviä haastattelutilanteessa. Etukäteen mietityt teemat toimivat kuitenkin runkona siitä, mitä asioista tulisi käsitellä ja keskustelua seuraamalla tutkittavasta aiheesta voidaan tehdä tarkentavia kysymyksiä. Haastateltavan vapaa puhe korostuu näkemyksessä, jossa kerätyn aineiston on nähty edustavan vastaajien aitoa puhetta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43-48; Eskola & Suoranta 1998; 86-87.) Teemahaastattelu on kokonaisuudessaan opinnäytetyön lopussa (Liite 1). Teemahaastattelun pääkysymykset olivat:

- 1) Millaisena näet maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajan vieton?
- 2) Miten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta näyttäytyy maahanmuuttajanuoren kotoutumisessa?
- 3) Mitä edellytetään harrastus- ja vapaa-ajan toiminnalta?

Ronkainen, Pehkonen, Lindlom-Ylänne ja Paavilainen (2011, 108) puhuvat kirjassaan tutkimuksen synnyttämistä aineistoista, jota teemahaastatteluni edustaa, mutta myös luontaisista aineistoista. Nämä aineistot eivät ole riippuvaisia tutkimuksesta. Opinnäytetyöni prosessiin sisältyy paljon luontaisia aineistoja, joita ovat muun muassa lehtiartikkelit vähemmistöryhmien työllistymisestä, kansalaisjuhlasta, koulutuksesta, hädän uhkasta ja elämästä pakolaisleireillä. Ne ovat toimineet rajatessa aineistoa, mitä tiedetään ja mistä pitäisi tietää. Luontaiset aineistot näyttävät myös haastattelutilanteissa, mutta ne eivät olleet tutkimuksen kannalta olennaisia.

7.5.1 Litterointi

Litterointi on nauhoitetun aineiston kirjoittamista sanatarkaksi tekstiksi. Tarkkuus riippuu tutkimuskysymyksestä ja siitä, millaisella analyysimenetelmällä aineistoa käsitellään. Mikäli tutkimuskohteena olisi vuorovaikutus, kieli tai kielen käyttö haastattelutilanteessa, litteroinnissa tulisi käyttää erityistä koodistoa kertomaan tauoista ja sanojen painotuksista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 78-79.) Tein litteroinnin kokonaisuudessaan puheosuuksiin, mutta en havainnoinut tarkasti muita haastattelun kulkuun liittyneitä tekijöitä. Aineiston kokonainen litterointi selittyy tutkimussuuntauksellani, jossa todellisuus rakentuu kulttuurisissa ja sosiaalisissa tilanteissa. Haastattelutilanteet olivat sosiaalisesti rakentuneita ja kulttuuri näyttäytyi valtaväestön ja vähemmistöryhmien vuorotteluna. Lisäksi tutkimusaiheini oli harrastus- ja vapaa-aika sekä kotoutuminen, jotka laajoina käsitteinä sekoittuvat ja limittyvät toisiinsa, mistä syystä kokonaan litteroidusta aineistosta kykenin tarkistamaan asiayhteyksiä.

7.5.2 Teemoittelu ja koodaus

Teemahaastattelun tuottama aineisto tarvitsee vastakseen tutkimuskysymyksiin aineiston luokittelun eli teemoittelun. Teemoittelua auttaa teemojen muodostaminen tutkimuskysymysten avulla, mutta apuna voi käyttää koodausta. Koodaus jäsentää teemoittelua ja se on aineiston pilkkomista helpommin tulkittaviin osiin. Koodit ovat lyhyitä tekstinpätkiä aineistossa ja niinä voivat toimia jokin avainsana, käsite tai teema. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 80.) Tutkimuksessani koodauksen tarkoitus oli löytää käsitteitä, jotka toivat eri ilmiöitä näkyviin aineistostani ja siten vastata aineistolähtöisesti tutkimuskysymyksiini.

Tuomi ja Sarajärvi (2002, 92) tuovat kirjassaan esille litteroinnin ja koodauksen rinnakkaisen käyttämisen. Koodauksella on erityisiä tehtäviä tutkimuksen kannalta. Ne ovat ikään kuin auki kirjoitettuja muistiinpanoja, jäsennyksiä tutkijan aineistosta nostamista käsitteistä, apuvälineinä tekstin kuvailussa ja toimivat aineiston jäsennyksen testausvälineenä. Teemoittelu on syvällisempää kuin luokittelu, jossa korostuu erityisesti kunkin teeman sanoma eikä vain sanan esiintyvyys. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 96.) Tutkimuksessani teemoittelu jäsenyi tutkimuskysymysten mukaan, mutta apuna toimi teemahaastattelun kysymykset.

7.6 Aineistolähtöinen analyysi

Lähestyn haastatteluiden tuottamaa materiaalia aineistolähtöisen sisällön analyysin. Aineistolähtöinen analyysi on osa analysoinninkokonaisuutta. Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa, miten olen käsitellyt aineistoa: litterointia, koodausta ja teemoittelua. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka (2006, 75; 93) kirjoittavat varsinaiseen analyysiin viitaten, ettei aineisto tuota suoraan näkökulmia. Aineiston käsitely ja siihen tutustuminen huolellisesti auttavat hahmottamaan, mitä aineisto sisältää ja millaisia näkökulmia se tuo tutkimustehtävään. Heidän mukaan aineiston

käsittelyä ja varsinaista analyysia auttaa yksinkertainen, selkeä ja tarkoin määritelty tutkimuskysymys. Tutkimuskysymys, tutkimuksen teko ja kielen merkitys tutkimuksessa rajaavat osittain sitä, miten aineistoa lähestytään.

Aineistolähtöistä analyysia on arvosteltu siitä, miten vaikeaa puhtaasti aineistoon perustuvaa analyysia on tehdä. Tuomi ja Sarajärvi (2002, 95-96) kirjassaan katsovat, että havainnot pohjautuvat aina jollekin teoreettiselle näkemykselle tai teorialle. Heidän mukaansa teorialähtöisyys ilmenee jo siinä, kuinka tutkimuksen rakenne on tutkijan itsensä valitsema ja tällöin suuntaa tutkimustuloksia.

7.7 Sisällönanalyysi

Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 153) mukaan jotkut tutkijat pitävät sisällönanalyysia omana koulukuntanaan, toiset analyysimuotona. Opinnäytetyössäni sisällönanalyysi on analyysimuoto, koska Hirsjärvi ja Hurme jatkavat sisällönanalyysin sisältävän toimintoja, kuten teemoittelua, koodausta ja yhteyksien tarkastelua, jotka toteutuvat tutkimuksessani. Laadullisen tutkimuksen analyysimuotoja tarkastellessa sisällönanalyysi on perusmuoto, koska usein laadullisen tutkimuksen tarkastelun kohteena ovat tutkimuksen tekstit. Sisällönanalyysissa aineisto ensin havainnollistetaan pienempiin osiin, jonka jälkeen ne käsitteellistetään ja lopulta järjestetään uudelleenlaiseksi kokonaisuudeksi. Kokonaisuus liitetään tiettyyn aikaan ja paikkaan sekä aiempiin tutkimustuloksiin. (Ronkainen ym. 2011, 100-101.) Aineistosta etsitään eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä, joita eritellään ja tiivistetään.

Sisällönanalyysissa kuvataan sanallisesti aineiston tulokset, mutta sisällönanalyysilla voidaan tarkoittaa lisäksi sisällön erittelyä. Tällöin analyysissa esiintyy kvantitatiivisia piirteitä, jolloin tutkitaan tiettyjen sanojen esiintyvyyttä aineistossa. Tavallista on kuitenkin, että näitä suuntauksia käytetään täydentämään toisiansa tutkimuksissa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 97.)

Edellä kuvatut vaiheet kuvastavat sisällönanalyysistä tarkemmin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jossa keskeistä on tutkittu aineisto. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sisältää vaiheet, joista ensimmäisenä on aineiston pelkistäminen (reduointi), toisena aineiston ryhmittely (klusterointi) ja viimeisimpänä teoreettisen käsitteiden luonti (abstrahointi) (Tuomi & Sarajärvi 2002, 108.)

Grönfors (2008, 94) täydentää edellisiä määritelmiä siten, että hän tuo sisällönanalyysin rinnalle kontekstianalyysin. Tästä seuraa, että sanojen esiintymistiheyden lisäksi tarkastellaan sitä kontekstia, jossa asiat ilmenevät. Tällöinkään se ei ole varsinaisesti tulkintaa vaan näin ollen tutkimuksesta herää kiinnostavia teoreettisia kysymyksiä. Hän jatkaa niin, että sisällönanalyysi perusmuotona ja kontekstianalyysi voivat parhaimmillaan tuottaa ainoastaan kuvailevaa tulkintaa, joka on perustana ajattelulle ja tutkimuskysymysten ratkaisuille.

Näihin teoreettisiin tietoihin viitaten, sisällönanalyysi on sopivin analyysimuoto opinnäytetyössäni, koska tutkimukseni on tarkoitukseltaan kartoittava ja aiemmin mainittuun viitaten, haastateltavat toimivat eri konteksteissa. Tiedonkeruumenetelmä teemahaastattelu tukee lisäksi sisällönanalyysiä, koska kyse on vapaamuotoisen puheen tuottamisesta, jonka loogiseen päättelyyn tarvitaan aineistolähtöisyyttä ja aineiston kokonaisvaltaista hallintaa. Kerron tutkimuksen tuloksista ja sisällönanalyysistä tarkemmin kappaleissa kahdeksan ja yhdeksän.

7.8 Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja eettisyys

Reliabiliteetti ja validiteetti. Alkujaan käsitteet reliabiliteetti ja validiteetti ovat olleet määrittelemään kvantitatiivista tutkimusta. Ne liittyvät tieteellisen tutkimuksen arviointiperusteisiin. Reliabiliteettiä eli mittaustulosten pätevyyttä voidaan tutkia usealla eri keinolla. Yksinkertaisemmillaan reliabiliteetti on sitä, kun tutkittava henkilö tuottaa samat tutkimusvastaukset kahdella eri tutkimuskerralla tai se voi olla kahden tutkijan saadessa tutkimuksesta samat tulokset. Validiteettiä tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä olla se, mitä sen on tarkoitettu olevan. Laadullis-

sessä tutkimuksessa näitä tulkitaan eri tavoin (Hirsjärvi ym. 2004, 216-218.) Eri-
laiset tulkinnat kertovat siitäkin, ettei laadullinen tutkimus ole yhtenäinen tutkimus-
perinne, jolloin luotettavuutta kyetään tarkastelemaan hyvin erilaisista näkökulmis-
ta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 134).

Reliabiliteettia ja validiteettia käytetään laadullisessa tutkimuksessa, mutta nyky-
ään edelleenkin ne nähdään paremmin vastaamaan kvantitatiivisen tutkimuksen
arviointia. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lähestyä objektiivisuu-
den näkökulmasta. Luotettavuuden toteutuminen tutkimuksessa vaatii, että tutki-
muksen tuottamat havainnot ovat yhtäältä luotettavia että objektiivisiä. Konkreetti-
sesti tämä näyttäytyy siinä, pyrkiikö tutkija kuulemaan ja ymmärtämään haastatel-
tavien sanomaa vai toteutuuko tutkimus tutkijan omassa viitekehysessä. (Tuomi
& Sarajärvi 2002, 135-136.). Tuomi ja Sarajärvi kertovat triangulaatiosta, jossa
erilaisia arviointimetoja yhdistellään niin, että tutkimuksella on jokin perusta. Ar-
viointimetoja tarkoitetaan esimerkiksi tiedon kohteeseen liittyvää triangulaatio-
ta, jossa tietoa kerätään useilta eri kohderyhmiltä. Perusta on teorian kytkeytymis-
tä aineistoon, ja tutkijan perusteluita sille, miksi syystä hän näin tulkitsee. (Tuomi &
Sarajärvi 2002, 144)

Ronkainen ym. (2011, 131) lisää validiteettiin, että tutkimuksessa käytettävät käsit-
teet tulee olla ilmiöön sopivia ja niihin täytyy löytää yhtymäkohtia aineistoista.

Hyvä tieteellinen käytäntö. Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset ratkaisut kulke-
vat rinnakkain, jolloin tutkimuksen uskottavuus toteutuu toteuttamalla hyvää tie-
teellistä käytäntöä. Hyvä tieteellinen käytäntö vaatii, että tutkimus toteutetaan tie-
deyhteisön sopimien ja tunnustamien toimitapojen rajoissa. Tutkimusta toteuttaes-
sa täytyy noudattaa yleistä tarkkuutta ja huolellisuutta. Tutkimusten eri vaiheisiin
(tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät) sovelletaan tieteellisen tiedon
kriteerejä ja eettisesti kestäviä ratkaisuja. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu,
että tutkija omassa tutkimuksessaan ja julkaistessaan sitä, kunnioittaa muiden tut-
kijoiden tekemää työtä antamalla asiaan kuuluvalla ja arvokkaalla tavalla kunnian
muiden tekemille saavutuksille. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2008 [viitattu
18.4.2013].)

Hyvän tieteellisen käytännön periaatteet näkyivät selkeimmin vaiheessa, jolloin tulosten analysointi tuli ajankohtaiseksi. Siitä syystä, että täytyi alkaa pohtimaan haastateltavien anonyymiteettiä tutkimustuloksia kirjoittaessa. Yleinen tarkkuus ja huolellisuus tutkimuksen teossa näkyivät jo tietoa etsiessä ja teorian viittaustekniikoina, mutta tutkimusosan toteuttaminen konkretisoi kaiken. Tutkimuksen analysointi sijoittui vaiheeseen, kun aineistossa tapahtui saturaatio. Saturaatiolla tarkoitetaan, että eri tutkimushaastattelut alkavat tuottamaan samoja vastauksia ja näistä vastauksista muodostuu teoreettinen näkemys tutkimuskysymyksistä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.) Seuraavissa luvuissa esittelen tutkimustulokset tutkimuskysymysten mukaan.

8 MITEN HARRASTUS- JA VAPAA-AJAN TOIMINTA EDISTÄÄ MAAHANMUUTTAJANUOREN KOTOUTUMISTA

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni on, miten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta edistää maahanmuuttajanuoren kotoutumista. Ennen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä määritin analyysiyksikön, jonka perusta tutkimuksessani oli sanan perinteinen toisto ja lauseessa ilmennyt sama ajatuskokonaisuus. (Tuori & Sarajärvi 2002, 110.) Kolme toistuvinta asiayhteyttä, joita harrastus- ja vapaa-aika edistää kotoutumisessa ovat taitojen ja tapojen oppiminen. Toisena on itsetunnon ja yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen. Kolmas on yhteiskunnassa olevien mahdollisuuksien ymmärtäminen. Tuloksissa on nähtävissä harrastus- ja vapaa-ajan edistävän yksilötason kotoutumista, mutta samalla tavoin siinä näyttäytyy kotoutuminen yhteiskunnan tasolla. Tutkimustuloksissa on kyse haastateltavien näkemyksistä tutkimusaiheeseen, ei oikean tai väärän vastauksen etsimisestä. Jokainen ihminen on lisäksi yksilö, jolloin on mahdotonta kuvata yleispätevästi harrastuksen tapoja ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Tässä työssä on kyse näkemyksestä tietyllä alueella tietyinä aikana. Näkemykset vaihtelevat alueittain ja kansalaisryhmittäin, jolloin toisessa tutkimuksessa voisi painottua jokin toinen asia enemmän.

8.1 Taitojen ja tapojen oppiminen

kyllä se kielikyöpy kaikessa muodossa on aina tärkeä. H2

Kielitaito tuotiin esille jokaisessa haastattelussa. Kielitaidon koettiin merkitsevän maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajassa rajoitetta sekä mahdollisuutta. Toisaalta erityisesti suomalaisissa harrastusryhmissä kohtalainen suomenkielen taito nähtiin edellytyksenä osallistumiseen, mutta toisaalta mielekäs harrastus motivoi oppimaan kieltä. Harrastus- ja vapaa-aika todettiin tuottavan myös erilaista kielitaitoa kuin koulussa, koska se perustuu vapaaehtoisuuteen ja on muodoltaan vapaampaa.

Myös perheelle yhteiskunta ja toiminta hahmottuu, mut sitä ajattelee hahmottuuko se oikealla lailla .. ei se oo vaan sitä hektistä menemistä, rahankäyttöä. H1

Tällä esimerkillä tarkoitettiin sitä, kuinka harrastus- ja vapaa-ajan toiminta auttaa koko perhettä. Perheen osallistuminen nuoren harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan, esimerkiksi kuljettamalla, on merkityksellistä. Vapaa-aikaa tarkasteltiin näkökulmasta, jossa elämä uudessa maassa tuo näytille maahanmuuttajanuorille uusia asioita, kuten tekniikkaa, mikä kiinnostaa. Nuoruuteen liittynee pyrkimys olla samanlainen vertaistensa kanssa, jolloin haastatteluissa nousi huolenaiheeksi hahmottuuko suomalainen yhteiskunta oikealla tavalla.

Se riippuu siitä toiminnasta. Jos se on sellasta yleistavoitteellista, niin silloin se vaatis sitä sitoutumista. H5

Harrastus- ja vapaa-aika käsitettiin länsimaalaisesti. Siihen liittyy tavoitteellisuus, edistyminen ja oppiminen. Harrastamisen tulee olla säännöllistä ja valvottua. Länsimaalainen käsitys harrastuksesta ei rajoittunut vain lajiin, vaan maahanmuuttajien arvioitiin haluavan olla samanlaisia myös varusteissa. Tavoitteellisen harrastuksen nähtiin opettavan sitoutumista muillakin elämänalueilla. Sitoutuminen esimerkiksi tiettyihin kellonaikoihin opettaa ajankäyttöä ja arjen hahmottamista. Toisaalta yksi haastateltavista toi esille perusharrastamisen puuttumisen nyky-

yhteiskunnassa ja tämä kulminoitui toisessa vastauksessa. Siinä pohdittiin maahanmuuttajanuoren omia resursseja osallistua ja havaittiin tärkeäksi kokeilla eri lajeja, jota tällainen perusharrastaminen voisi edustaa. Haasteena maahanmuuttajanuorten sitoutumista vaativissa harrastusvalinnoissa oli alhainen harrastuksen aloittamisikä. Varhain aloitettava harrastus on poissuljettava myöhemmässä iässä tulleiden pakolaisnuorten kohdalla.

Monelta puuttuu ihan sellasia perustaitoja, mitä me opitaan päiväkodissa esim. liikkumiseen liittyviä, opitaan uimaan, hiihtämään, tutustutaan erilaisiin musiikkeihin ja esim. sen hankkeen kautta syntyy kontakteja tämmöseen vaikka vanhustenhuoltoon, vapaaehtoistyöhön, ystäväpalveluihin, retkeilytaitoja ja ihan semmosia joita opitaan järjestelmää, tietään mitä tarkotetaan kimpakyydillä H5

Jotkut taidoitan, jos ajatellaan koulun näkökulmasta, niin eihän niitä voi oppia koulusta, vaan ne opitaan vapaa-ajalla, kotona, harrastuksen parissa. H4

Haastatteluissa keskusteltiin harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan merkityksestä taitojen oppimisena ja omaksumisena. Taidoilla tarkoitettiin lähes kaikkea, mitä erilaisissa harrastuksissa voi oppia. Liikuntaharrastukset kehittävät motorisia taitoja, kun taas kerhoissa opitaan soitto-, tanssi-, ruoanlaitto-, ja askartelutaitoja. Vastauksissa kuvattiin yksittäisen toimien, kuten pelien oppimista. Lautapeli tai leikki nähdään edistävän maahanmuuttajanuoren kotoutumista siitäkin syystä, että se on toiminnallista ja vaikeustaso on muokattavissa. Taideaineista puhuttaessa ilmeni värien käytön olleen rajallista lähtömaassa, jolloin niinkin abstrakti asia kuin värit saivat oppimisen aspektin. Annetuissa vastauksissa korostui harrastus- ja vapaa-ajan mahdollistavan tietouden yhteiskunnasta. Se on luonnollista, että sopeutuakseen täytyy oppia tiettyjä taitoja, mitkä ovat tärkeitä täällä. Heillä on todennäköisesti kotimaassa opittuja taitoja, joita ei tarvita Suomessa. Se on sopeutumista, toisen taidon vastaanottamista ja toisen unohtamista.

8.2 Itsetunnon ja yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen

Siinä mä näkisin aika tärkeänä sen, että me oltais kiinnostuneita myös siitä heidän kulttuuritaustastaan ja annettais heille mahdollisuuksia esitellä sitä heidän omaa kulttuuritaustaansa ja oppia siitä, koska se varmasti lisää myös heidän itsetuntoaan H2

Kyseisessä haastatteluotteessa näyttäytyy maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutuksen mahdollisuus. Haastateltavien mielestä oman kulttuurin esittäminen on luonnollinen tapa yhteiselle vuorovaikutukselle. Oman kulttuurin esittäminen nähdään maahanmuuttajanuorelle eheyttävänä kokemuksena ja itsetuntoa vahvistavana. Harrastus- ja vapaa-ajan tapahtuminen nivelvaiheitten (oma ryhmä, kansainvälisyydestä kiinnostunut suomalaisryhmä ja kantaväestön ryhmä) saattaisi olla toimiva, koska tällöin siinä huomioidaan kotoutumisen prosessimaisuus.

ihminen tuntee kuuluvansa ja sitä kautta saa itsellensä turvallisuutta, onnellisuutta ja ihmisarvoa. H3

Ensisijaisesti harrastus- ja vapaa-aika vahvistaa yhteenkuuluvuutta toisten kanssa. Nämä voivat erilaisia ryhmiä tai yhteisöjä. Vastauksissa nuoruus näyttäytyi erityisenä ajanjaksona, jolloin sosiaaliset kontaktit ovat merkittäviä. Silloin myös roolimallit harrastuksissa auttavat hahmottamaan, miten täällä toimitaan Harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan kautta nuoret saavat esikuvia, vertaissuhteita ja tekemistä. Harrastus- ja vapaa-ajanvieton nähtiin tuottavan ilon ja onnistumisen kokemuksia, kun toimitaan ryhmässä ja opitaan taitoja. Haastateltavat toivat esiin sen, kuinka ihmiselämän perustarve on kuulua johonkin. Maahanmuutto on subjektiivinen ja yhteiskunnallinen muutos, jolloin itsensä kokeminen tärkeäksi harrastus- ja vapaa-ajassa tukee muitakin elämänosa-alueita.

semmosta ryhmätoimintaa mihin on liittynyt toimintaa ja toiminnallisuutta ja toisaalta puhumista ja jakamista vähän niinku kieliryhmittäin H5

Edellisessä esimerkissä kuvataan maahanmuuttoa subjektiivisena ja yhteiskunnallisena muutoksena. Huomioitta haastatteluissa ei jäänyt kotimaan vaikutukset harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan, kun keskusteluissa nousi puheenaiheeksi toiminnan edistävän psyykkistä hyvinvointia ja auttavan käsittelemään mahdollisia traumoja. Ote haastattelun esimerkistä sijoittuu toiseen kaupunkiin, jossa kaupunki on ostanut ryhmätoimintaa eri kieliryhmille. Tässä on nähtävissä, miten harrastus- ja vapaa-ajassa kielenkehitys ei ole aina keskiössä. Kotoutumista edistääkseen toiminta voi ensisijaisesti keskittyä esimerkiksi trauman hoitoon, jonka jälkeen kielen oppiminen edistyy. Nuorten kohdalla huomioitiin eläminen kahden kulttuurin välissä, joka pitkittyessään voi olla stressaavaa ja kuormittavaa.

8.3 Yhteiskunnassa olevien mahdollisuuksien ymmärtäminen

Meidän toiminnathan voi olla ihan hepreaa, meidän pitää tuoda ja kertoa, lähtömaassa ei ole tämántapaista tai näitä instituutioita H2

Harrastus- ja vapaa-ajan toiminta tuotti tietoutta ja kokemuksia suomalaisesta yhteiskunnassa maahanmuuttajanuorille. Kappaleessa tietojen ja taitojen oppimisesta kuvattiin, miten maahanmuuttajien tulisi päästä kokeilemaan eri lajeja. Tähän liittyyne, kuinka tärkeää ennen harrastuksen aloittamista on ymmärtää täällä olevat mahdollisuudet, ja minkälainen taho järjestää toimintaa. Keskusteluissa havainnointiin, miten maahanmuuttajanuorelle ei riitä kertaohjaus ajanvieton pariin tai harrastuksen kertominen paperista, vaan ohjauksen täytyy olla toistuvaa ja säännöllistä. Keskusteluissa esitettiin ohjaajaksi kantaväestön aikuista, tukihenkilöä. Samaan aikaan ymmärrettiin, miten järjestöissä ole riittävästi tukihenkilöitä tukemaan tällaista yksittäiskohtaista toimintaa vaan he tukevat koko perheen elämönhallintaa. Keskusteluiden edetessä ymmärrys kasvoi, miten ensisijaisesti vanhemmat täytyy sitouttaa ohjaamaan nuorta, esimerkiksi kuljettamalla nuoria. Riippuen iästä, on suhteuttava tarvitseeko nuori kuljetuksen harrastukseen vai millaisin valmiuksin vanhemmat tukevat nuorta, kun harrastaminen on alun jälkeen rutinoitunut. Nuorten harrastuksen ja vapaa-ajan ohjaukseen hyvänä käytäntönä nähdään yhdyshenkilö, jonka kautta nuori ohjautuisi "saattaen vaihtaen" kokeilles-

saan eri vapaa-ajan aktiviteetteja. Harrastukseen ohjauksessa apuna koettiin myös erilaiset tapahtumat (näyttelyt, avoimet ovet) joiden avulla toimintaan kyetään tutustumaan.

Mulla tuli nyt mieleen niistä, että kyseltiin kauheasti että mitä te tahdotte tehdä ja mitä te toivotte. Eihän ne osannu toivoa, tai emmä tiedä onko niiltä koskaan kysytty siellä pakolaisleirillä, että mitä te haluatte tehdä.. niin yhtäkkiä te voittekin vaikuttaa. H3

Haastatteluissa toistui varovaisesti, miten maahanmuuttajanuorta ohjaava on hänenkin uuden asian äärellä. Maahanmuuton lyhyt historia ja pienimuotoisuus suhteessa muihin kaupunkeihin ovat tuoneet esille, ettei selkeä strategia (kotouttamisohjelma) ole saavuttanut kaikkia organisaatiota ja tarve tietoisuuden lisäämiselle on olemassa. Haastateltavat näkivät kahdella tavalla oman roolinsa maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan "mahdollistajana". Osalla haastateltavista oli konkreettinen mahdollisuus ohjata maahanmuuttajanuoria. Heidän mielestään erityisesti alussa toimintaa on toteutettava itsenäisesti ja antaa näin esimerkkejä toimintamahdollisuuksista. He, joilla työssään ei ollut ohjauksen mahdollisuutta, kokivat tehtäväkseen ohjauksen ja neuvonnan sekä yhteistyön muiden kanssa. Haastatteluissa kävi ilmi, että kyse ei ole vain erilaisten aktiviteettien mahdollistamisesta vaan kyse on osallisuuden toteuttamisesta ja valintojen mahdollistamisesta.

Niillä alueilla, erityisesti kun pakolaisista puhutaan, niin ihmiset tulee sellasilta alueilta, mistä puuttuu käsite vapaa-aika tai harrastukset. Et se on enemmän tälläisestä yhteiskunnallisesta tilanteesta ja kulttuurista siinä mielessä, joka on sidottu sit näihin yhteiskuntiin, niin on tää nuoruuden käsite mikä puuttuu H5

Jo aiemmin on mainittu, että haastatteluissa käsitys harrastus- ja vapaa-ajasta muotoutui länsimaalaisesti. Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajassa huomioitiin kulttuuritausta harrastuksen aloittamisessa ja kulttuuritausta osana kotoutumisprosessia. Kulttuuritausta vaikutti lisäksi harrastustoiminnan sisältöön.

Esimerkkinä tästä ryhmätoiminta, joka toteutettiin kieliryhmittäin. Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan tarkasteltiin suomalaisesta yhteiskunnasta, koska kyse on integroitumisesta nykyiseen yhteiskuntaan. Toisaalta mahdollisuuksien ymmärtäminen ei rajoitu ainoastaan aktiviteetteihin, vaan mahdollisuuteen ymmärtää, mitä tarkoitetaan harrastus- ja vapaa-ajalla. Haastatteluissa ilmeni, miten tiedon etsintä ei ole vain muiden tehtävä, vaan kaikkien tehtävä. Tietous maahanmuuttajanuoren kotimaasta lisää valtaväestön ymmärrystä siitä, kuinka esimerkiksi harrastus- ja vapaa-aika sekä nuoruus limittyvät toisiinsa nuoren elämässä. Se auttaa myös kantaväestöä suhtautumaan erilaisuuteen. Haastattelijoiden kesken jalkapallo koettiin tunnetuimmaksi harrastukseksi maahanmuuttajanuorilla. Erilaisia näkökulmia syntyi suhteessa siihen, nähtiinkö jalkapallo länsimaisesti järjestäytyneenä vai pakolaisleireillä tapahtuneena ajanvietteenä, milloin kyse on enemmänkin elämäntavasta. Toisaalta jalkapallo/liikunta havaittiin olevan potentiaalinen kotoutumisen edistäjä, koska siinä yhdistyy vanhaa synnyinmaata ja uutta kotimaata.

9 MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT MAAHANMUUTTAJANUOREN OSALLISTUMISEEN HARRASTUS- JA VAPAA-AJAN TOIMINTAAN

Toisena tutkimuskysymyksenä oli mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan. Koko tutkimusaineiston näkyvin asiakokonaisuus on perheen vaikutus maahanmuuttajanuoren osallistumiseen harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan. Toisena korostetaan yksilöllisiä ominaisuuksia ja kolmantena pohditaan valtakulttuurin ohjauksen ja neuvonnan suunnitelmallisuutta vaikuttaessa maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajanviettoon.

9.1 Perhe

Ja tavallaan mä näen sen perheen kokonaisuutena, kuka tahansa nyt toimii ja tekee mihnä mitäkin, niin se perhe on kokonaisuus. H3

Maahanmuuttajanuoren kohdalla koettiin, että harrastus- ja vapaa-ajasta tulee itsenäisempää, kun harrastuksiin kulkeminen helpottuu. Helpottavina tekijöinä nähtiin esimerkiksi polkupyörän käyttäminen ja kaupunkituntemuksen lisääntyminen, jolloin nuoren reviiri automaattisesti laajentuu. Huolimatta itsenäisestä harrastamisesta, perheen vaikutus harrastus- ja vapaa-ajan viettoon on yksiselitteisen merkittävä, kun mietitään kotoutumisen onnistumista. Vastauksissa perhe huomioitiin laajasti. Maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajassa nuoren perhettä tarkasteltiin nuoren itsensä, yhtenäisen perheen, vanhempien kuin toimitsijoiden näkökulmasta. Perhe on voimavara, jota tulisi hyödyntää yhä systemaattisemmin maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajassa. Kulttuuritaustan ei koettu vaikuttavan itse harrastukseen merkittävästi tässä tutkimuksessa, mutta kulttuurin vaikutus käsitykseen perheestä tunnustettiin. Yhteisöllinen maailmankuva ja per-

hekeskeisyys vaikuttivat siihen, miten harrastus- ja vapaa-aika nuorella muodostuivat.

Haastattelun edetessä tulkinta siitä, että perhekeskeisyydessä on luontevampaa toimia yhdessä ja yhteinen tekeminen edistää koko perheen kotoutumista. Perheen merkitystä mietittiin myös kotoutumisprosessin kannalta ja, miten monivivahteinen se voi olla. Kulttuuritausta heijastui siihen, että erilaiset näkemykset kodintöistä tai ajasta maahanmuuttajaperheen ja kantaväestön kesken näkyi maahanmuuttajanuoren ajankäytössä, jolloin harrastuksesta myöhästymisiä tapahtui.

Alussa perheen osallistumista maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-aikaan ajateltiin arkisesti, mitkä ovat perheen resurssit osallistua. Perheen sosioekonomisen tilanne vaikutti aktiviteetteihin osallistumiseen mm. harrastuksen kustannusten, välineiden, auton ja välimatkojen kautta. Tässä työssä perheen ei suoranaisesti koettu heikentävän harrastus- ja vapaa-ajanviettoa, mutta rajaavan mahdollisuuksia. Rajaavat tekijät näyttäytyivät kotoutumisen alkuvaiheessa tietämättömyytenä, mitä ja miten harrastaa sekä mitä harrastus- ja vapaa-ajanvietolla tarkoitetaan. Tärkeämpänä vaiheena ymmärrettiin peruselämän edellytyksistä huolehtiminen, kuten asuminen, ruoka, koulu, kielikoulutus ja työharjoittelu. Perustarpeista ensisijaisuus vaikuttanee, että myöhemmässä vaiheessa harrastus tulee luontevammaksi ja sitoutuminen todennäköisemmäksi. Pidemmän ajan tavoitteena vanhempien sitouttaminen maahanmuuttajannuoren harrastus- ja vapaa-aikaan auttaa nuorta pysymään harrastuksessa.

Niin että sais vanhemmatkin mukaan siihen upeeseen kasvuun, mitä harrastukset on osa sitä kotoutumista. H1

Perhekeskeisyys näyttäytyi siinä, että he toimivat enemmän perhekeskeisesti. Haastatteluissa kerrottiin näkemyksestä, kuinka maahanmuuttajaperheet vierailivat enemmän toistensa luona kun taas suomalaiset. Kuten toinen tutkimuskysymykseni käsitteli tapoja edistää kotoutumista, niin saamani tulokset koskettavat

myös aikuisia. Haastattelussa ilmeni, miten haastateltavat näkivät nuoren harrastuksen olevan vaikeaa, mikäli riittävää tietoutta ei ole. Kun nuoren ensisijainen lähikehityksen ympäristö on perhe (lähde), täytyy nuoren perheellekin pyrkiä saamaan sama tietous, minkä nuori on saanut. Tällä tavalla turvataan nuoren kotoutumista, vältetään elämistä kahden kulttuurin välissä ja vaikutetaan koko perheen hyvinvointiin. Haastatteluissa pohdittiin lisäksi toimitsijan asemaa, kun totutusti Suomessa tarjotaan harrastuksia ikäryhmittäin. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi harrastuksia nuorille, aikuisväestölle, ikäihmisille. Yhteisöllisessä kulttuurissa luontevampaa on toimia useassa eri sukupolvessa. Haastatteluissa todettiin ruoanlaiton ja marjastuksen olevan tällainen harrastus, jolloin haastateltava ehdotti harrastus- ja vapaa-ajanvietto mahdollisuuksien suuntaamista koko perheelle. Tokikin on huomioitava, että tietyssä ikävaiheessa on luonnollista harrastaa perheestä erillään. Yhteistä harrastusta voisi tarjota tilanne huomioiden. Toisaalta näkemys nuoren omasta harrastuksesta, ei sulje pois mahdollisuutta ottaa vanhempia huomioon. Useat eri joukkuelajit toimivat talkootyönä, jolloin vanhemmat voivat toimia yhteistyössä muiden vanhempien kanssa, kunhan kantaväestöstä löytyy henkilö, joka ohjaa toiminnasta ja kertoo, mistä tässä on kyse.

Haastateltavien näkemyksen mukaan vanhemmat olivat lähtökohtaisesti iloisia ja onnellisia nuoren harrastuksesta ja vapaa-ajan käytöstä. Tähän perusteluksi sanottiin, että nuoren harrastaminen ja pääseminen mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan on merkki elämän jatkumisesta. Perustelulla taas viitattiin kotimaan resursseihin tarjota turvallista elämää ja vanhempien lojaliteettiin toivoa lapselleen vain parasta. Samaan aihepiiriin liittyen maahanmuuttajanuorten kotoutumisen koettiin olevan nopeampaa kuin aikuisväestön, koska nuorten suomen kielenkehitys on väistämätöntä koulun takia. Varhainen ikä on lisäksi vaikuttamassa kykyyn omaksua kieltä.

9.2 Yksilölliset ominaisuudet

Ne on rytmittäjiä, musikaalisia ja liikunnallisia H1

Keskustelut koskettivat sitäkin, millaisia taitoja maahanmuuttajanuorilla on haastateltavien näkemysten mukaan. Nämä taidot vaikuttavat myös harrastukseen ja vapaa-ajanviettoon. Huolimatta tietyistä ominaispiirteistä, haastattelut korostivat maahanmuuttajanuorta itsenäisenä subjektina. Mikään laji ei ole automaattisesti soveltuva ja sopimaton maahanmuuttajanuorelle, vaan sen kuuluu lähteä nuoren omasta kiinnostuksesta harrastusta kohtaan. Samasta lähtökohdasta, joka on suomalaisella nuorellakin. Toki helpottavina asioina koettiin harrastuksen toiminnallisuus, jossa kielitaito ei ole merkittävä. Tällöin taito- ja taideaineet sekä liikunta toiminnallisina aktiviteetteina korostuvat.

Tai millon tulee hyväksytyksi on niinku huippu. Sillon on ikään kuin jossain joukkueessa valvistus tai joku muu. H2

Joukkuelajeissa maahanmuuttajanuorten ajateltiin täytyvän olla muita lahjakkaampia todistaakseen kykynsä ja saadakseen hyväksyntää. Näkemys kosketti harrastusta kantaväestön kanssa, jolloin yhdenmukaisuus ryhmässä edesauttaa joukkueen toimimista. Haastateltavien mukaan yhdenmukaisuuteen liittyi kuitenkin ristiriitaisuutta ja tärkeämpää maahanmuuttajanuoren kannalta on heittäytymiskyky. Harrastuksen ohjaajan tehtäväksi jää ohjata maahanmuuttajanuorta ja muuta ryhmää niin, että ryhmän dynamiikka säilyy ja erilaisuus suvaitaan joukkueessa.

Kyllä lapset ja nuoret on samanlaisia maailmassa ja jos on yhtään mahdollisuutta, niin yhtä innolla ja intensiivisyydellä ne tarttuu niihin asioihin. H6

Harrastus- ja vapaa-ajan valikoitumiseen vaikuttaa maahanmuuttajanuoren oma kiinnostus, mutta toisaalta nuorten ja lasten nähtiin olevan lähtökohtaisesti samanlaisia kaikkialla. Samanlaisuudella tarkoitettiin esimerkissäkkin olevaa innokkuutta ja ennakkoluulottomuutta tarttua asioihin. Lapset ja nuoret voivat olla samanlaisia, vaikka heillä olisi erilaiset luonteenpiirteet. Silloin lähtökohdaksi tuli rohkaiseminen

toimintaan, milloin ujo tai hiljainen nuori innostuu tarttumaan tekemiseen. Suomalaisessa yhteiskunnassa olevat uudet asiat innostavat myös toimimaan, jolloin maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajan viettoon liittyy samanaikaisesti useita eri asioita eikä niitä voi tarkastella toisistaan irrallaan.

9.3 Valtakulttuurin ohjauksen ja neuvonnan suunnitelmallisuus

Ja kyllä mä jotenkin sen ohjauksen roolin näkisin tärkeänä ja siihen pitäis minun mielestä pyrkiä enemmän satsaamaan lasten ja nuorten kohdalla koulussa H2

Maahanmuuttajanuorten kerrottiin oppivan ja tutustuvan harrastusmahdollisuuksiin koulussa. Kuitenkin koulun päätehtävä on suomenkielen oppiminen ja oma kielen säilyttäminen, jolloin harrastus- ja vapaa-ajan toiminta tapahtuu koulun ulkopuolisella ajalla. Uuden kielenoppiminen vie maahanmuuttajanuoren energiaa, jolloin on perusteltua, ettei useaa eri komponenttia sotketa toisiinsa. Osa haastateltavista kuitenkin esitti, että koulun roolia maahanmuuttajanuorten toiminnassa tulisi selkeyttää. Haastatteluissa ilmeni, että kouluilla on vapaa-aikaan painottuvia aktiviteetteja, mutta palveluiden käyttämisen eteen on tehtävä työtä.

yhteistyö pitäisi jotenkin miettiä tai keskustella uusiksi, siten että eri toimijat tietäs ja tuntisi sen kehityskentän ja voitaisiin jotenkin sopia niistä rooleista H1

Yksi kriittinen piste on valtaväestön suhtautuminen, ehkä kyvyttömyys, joka tulee siitä että se on vastuutettu tietyille viranomaistahoille se alkuvaiheen kotouttaminen niin me ei tiedosteta, että meillä vois olla siinä myös iso rooli H2

Maahanmuuton vakiintuminen ja maahanmuuttotyön lyhyt historia maakunnassa näyttäytyi haastatteluissa siten, että kentällä työ on vielä osittain tuntematon. Eri organisaatioiden väliseen yhteistyöhön toivottiin selkeyttämistä ja eri rooleista keskustelemista. Tällä hetkellä maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aika näh-

tiin tavalla, jossa aikuisväestöä kotoutetaan. Maahanmuuttajanuorten kotouttaminen tapahtuu koulun avulla. Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aika näyttäytyi organisaatioiden näkökulmasta yhteistyönä, missä "ensin ehtivä ottaa kopin." Haastatteluiden aikana maahanmuuttajatyön resurssit ja perheen sisällä olevat eri kotoutumisprosessin vaiheet todettiin ja tästä syystä, yhteistyönkään ei odotettu tapahtuvan saattaen vaihtamalla. Hyvänä käytäntöä "saattaen vaihtaen" yhteistyötä eri organisaatioiden välillä kuitenkin toivottiin.

Näkemyksen mukaan nuorten maahanmuuttajien harrastus- ja vapaa-ajan tärkeys nähdään valtakunnallisesti muun muassa erilaisissa hankkeissa ja rahoituksissa. Toisessa haastattelusitaatissa valotettiin, miten koko kaupungin toimiminen kotouttajana koettiin käytännössä osassa haastatteluissa. Kyse on jälleen tietoisuuden lisäämisestä.

Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aikaa ohjattaessa ohjausvastuun nähtiin olevan kantaväestöllä. Haasteiksi kantaväestön ohjausvastuussa miellettiin vähäisen ajan antaminen muutokselle, koska todellisuudessa maahanmuuttajanuorten harrastukseen ohjaamiseen ja harrastukseen sitouttaminen vaatii kärsivällisyyttä. Näkemysten mukaan alkuvaiheessa on jo aloitettava tekemään puhe-työtä vapaa-ajan aktiviteeteista ja sitä on jatkettava alkuvaiheen asettauduttua. Lisäksi vanhempien merkitys näyttäytyi kantaväestön tekemään ohjaustehtävään maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajassa. Kokemuksien mukaan vanhemmat arvostivat harrastuksen fyysistä ja sosiaalista turvallisuutta. Fyysinen turvallisuus ilmeni välimatkoissa ja harrastuksen ajankohdissa sekä sosiaalinen turvallisuus ohjaajan ollessa aikuinen. Historiallisesti pitempään maahanmuuttajatyötä tehneissä kaupungeissa turvalliseksi koettiin myös valtakulttuurissa oleva maahanmuuttajataustainen ohjaaja. Haastateltavien mukaan myös harrastuksesta tiedottaminen lisäsi turvallisuutta. Erityisesti tämä heijastui siihen, että verkostoineisuus ja tuttuus harrastuksen ohjaajan kanssa lisäsivät turvallisuutta.

Meillä tämä on vielä lapsenkengissä, on yksittäisiä juttuja, mutta ei ole mitään strategiaa tai suunnitelmaa, tavoitteita kuinka sitä tehdään, kuka sitä tekee tai kenen vastuulla. H2

Yhteistyön esteenä koettiin maahanmuuttajatyön ja erityisesti maahanmuuttajanuorten nuorisotyön pirstoutuneisuus ja projektimaisuus. Lisäksi ne vaikuttivat siihen, että haastateltavien omissa organisaatioissa ei välttämättä ollut tehty strategiaa, millä periaatteilla toimitaan maahanmuuttajanuorten saapuessa. Maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistämisen nähtiin lähtevän myös oman organisaation suunnitelmallista työstä, ei vain yhden toimijan koordinoimasta yhteistyöstä.

Mut onhan meillä valtavasti järjestöjä ja mä ehkä näen että heillä olisi viä otolli-sempaa ja helpompaa H3

Edellä kuvatuissa haastatteluvastauksissa maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aika näyttäytyi eri toimijoiden yksittäisinä projekteina ja yhteistyö koettiin vähäiseksi. Otolliseksi toimijaksi nuoren vapaa-ajan ja harrastusten organisoimisessa nimettiin erilaiset järjestöt. Järjestöjen ja kolmannen sektorin toiminnan nähtiin pystyvän vastaamaan helpommin maahanmuuttajanuorten tarpeisiin. Näkökulma järjestöjen otollisuudesta ja helppoudesta perustui nimenomaan kokemukseen siitä, että resurssit ja aika tulevat vastaan julkisella sektorilla. Ajalla viitattiin siihen, miten byrokraattiset ja hallinnolliset asiat vievät aikaa ja toiminnan aloittaminen saattaa olla hidasta. Toisaalta vapaaehtoistyössä näyttäytyvä henkilöstöpula todettiin ja uusia menetelmiä sekä käytäntöjä tarvittaisiin myös kolmannelle sektorille.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Harrastus- ja vapaa-aika määriteltiin haastatteluissa länsimaalaisesti. Itkosen ja Tuonosen (1995, 33) mukaan Myren (1999, 113) kertoo, että erityisesti liikunta merkitsee nuorten keskuudessa erityisten pääomien hallitsemista. Pääoman hallitseminen liittyy itse liikunnan harrastamiseen, harrastamisen välineisiin ja harrastamiseen liittyviin paikkoihin. Länsimaissa liikuntaan kytkeytyy itsetunnon vahvistamista ja oman identiteetin rakentamista.

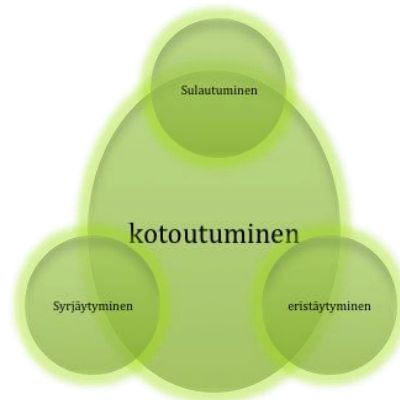
Kuitenkin maahanmuuttajien merkittävin tapa viettää vapaa-aikaa oli seurustella perheen ja ystävien kanssa (Myren 1999, 113). Maahanmuuttajanuoret arvostivat hiukan enemmän verrattuna suomalaisnuoriin ajanviettoa perheen, ystävien tai sukulaisten kanssa (Myllyniemi 2009, 31-32). Opinnäytetyöni vahvisti perheen ja yhteisöjen merkitystä ja haastateltavat liittivät maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-aikaan koko perheen kotoutumista. Haastateltavien näkemykset olivat, että perheessä vallitsee usein eri kotoutumisen vaiheita. Ensimmäisessä luvussa olleet perusteet länsimaiselle harrastamiselle kertovat nekin kotoutumisen eri vaiheen näkymisestä harrastus- ja vapaa-ajassa. Haastateltavat määrittelevät harrastuksen sitoutuneisuutta ja säännöllisyyttä vaativaksi. Tällöin harrastus- ja vapaa-aika edistää maahanmuuttajanuoren käytännön taitoja, mutta opettaa myös symbolisesti millaista harrastamisen tulisi olla tai miten maahanmuuttajanuoren tulisi käyttää omaa aikaansa. Ajanvieton tapahtuessa perheen ja ystävien kanssa, näytetään harrastus- ja vapaa-ajassa yksi kotoutumisen ulottuvuus. Riippuen onko kyse valtakulttuurin ystävästä vai oman kulttuuriyhteisön jäsenistä, toiminta voi olla kotoutumista edistävää tai eristäytymistä lisäävää.

Edellä olevat kappaleet kertovat siitä, miten maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajassa erottuu eri kotoutumisen vaiheita riippuen näkökulmasta ja kontekstista. Toisaalta maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-aika kotoutumisen edistäjänä on yksilöllistä ominaisuuksista riippuvaa. Se tukee myös sitä teoriaa, että kotoutumista on mielekästä tarkastella valtakulttuurin näkökulmasta: millä tavoin valtakulttuurin vahvistaa tiettyä kotoutumisen vaihetta eri yhteiskunnan osaluilla. (Berry 2002, 355.) Siihen ei voida sijoittaa maahanmuuttajanuorta yksiselitteisesti, koska harrastus- ja vapaa-ajassa on kyse yksilöllisistä tarpeista ja ominaisuuksista. Tämäkin tulos yksilöllisyyden huomioimisesta tuli esille tutkimustuloksissani siitä, mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajanviettoon osallistumiseen.

Oinaan, Anttilan & Nätin (2010, 110) tutkimuksessa kerrotaan Suomessa esiintyvien eri yhteiskuntaluokkien ajankäytöstä. Siinä kerrotaan sosiaalisen statuksen vaikutuksesta (koulutus, tulot ja ammatti) siihen, miten henkilöt käyttävät aikaansa. Taloudellinen resurssi vaikuttanee olennaisesti siihen, millaisia välineitä ja palveluita henkilö kykenee käyttämään. Koulutus ja ammatti taas ovat suoraan verrannollisia kulttuurisen pääoman syntymiseen ja siihen, miten korkealaatuisia ajankäytön tapoja saavutetaan. Edellisessä on viitteitä työhöni, kun haastatteluissa keskusteltiin taloudellisista resursseista.

Perheen korostuminen haastatteluvastauksissa saa myös tukea teoriasta. Perhe on maahanmuuttajanuorelle ensisijaisesti kasvun ja kehityksen ympäristö. Sen ympärille kehittyy sosiaalinen verkosto. (Alitolppa-Niitamo 2011, 45-61) Sosiaalinen pääoma on sidoksissa yhteisöön ja nuoren saadessa sosiaalisen pääoman lähteitä lähiympäristöstään, hän kykenee vahvistamaan sosiaalista pääomaa muissakin kuin lähiympäristönsä verkostoissa. (Ellonen 2008, 157; 167; 171.) Kerroin luvun alussa harrastus- ja vapaa-ajan tuottavan erilaisia pääomia ja haastattelut korostivat perheen merkitystä nuoren harrastus- ja vapaa-ajanvietossa. Tästä syystä tärkein johtopäätös opinnäytetyöstäni on, että perheen potentiaalisuus olla osa maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajanviettoa on huomioitava.

Kun eri pääomat, perhe ja lähikehityksen ympäristö yhdistetään, harrastus- ja vapaa-aika kykenee olemaan merkittävä kotoutumisen edistäjä. Silloin se on myös nuorelle eduksi. Haastatteluiden tuottama puhe perheestä selkeyttää sitäkin, miksi aikuisia maahanmuuttajia kotoutetaan yksilökohtaisemmin, esimerkiksi erilaisin työvoimapolitiisin toimin ja kielikoulutuksin. Perheen vanhempien kotoutuessa nuoretkin kotoutuvat ja harrastus- ja vapaa-ajanvietto helpottuu. Kotoutuminen nähtiin helpoimpana nuorille, koska koulussa opitaan suomenkieltä automaattisesti. Tästä syystä koulun ja muiden nuorta lähellä toimivien instituutioiden tulisi varsinaisen tehtävän ohella pyrkiä edistämään maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan aktiviteetteja. Maahanmuuttajanuoret tuntevat koulun tehtävän, jolloin tutustuminen uusiin asioihin tuntuu luontevalta ja turvalliselta. Harrastusta tukevaa toimintaa ei suinkaan ole tarkoitus tehdä yksin. Tutkimukseni perusteella yhdessä suunniteltu ohjaaminen ja toiminnasta sopiminen koettiin helpommaksi ja aikaa säästäväksi, kun luodaan jo alussa strategiat yhteistyölle.

Kuvio 3: Kotoutumisvaiheiden prosessimaisuus

Eri kotoutumisen vaiheet siis tiedostettiin haastatteluissa. Herää kysymys siitä, olisiko parempi puhua suomalaisessa yhteiskunnassa kotoutumisen sijaan kotoutumisprosessista. Yhteinen valtaväestön ja maahanmuuttajaväestön kotoutuminen tapahtuu hiljalleen ja kaksisuuntaista kotoutumista edistävän toiminnan juurtuminen yhteiskuntaan vie aikaa. Lisäksi kotoutumisprosessista aktiivisesti puhuttaessa, siinä huomioitaisiin enemmän maahanmuuttajanuoren tai -perheen yksilöllisiä

ominaisuuksia. Mielestäni prosessin uudelleen kuvaus helpottaisi ammattilaisia näkemään tekemäänsä ohjaustyö eri vaiheina. Tällöin erilaisille toimintatavoille omassa ohjaustyössä tai maahanmuuttajanuoren toiminnassa ei selittäisi kulttuurilla. Kulttuuri ei ole pysyvä olotila. Koettu vähäinen tieto tekee maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan ja harrastusten edistämisestä vierasta tällä hetkellä, ja prosessin kuvaaminen kotoutumistilan sijaan antaisi valmiuksia kohdata niitäkin asioita käytännössä, joita maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-aika edistää. Näitä asioita esimerkiksi on tutkimustulokseni mukaiset taitojen ja tapojen oppiminen, itsetunnon ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen sekä yhteiskunnassa olevien mahdollisuuksien ymmärtäminen. Toisaalta osallistumiseen vaikuttavat tekijät perhe, yksilölliset ominaisuudet ja valtakulttuurin ohjausvastuu vaikuttavat harrastus- ja vapaa-ajan muotoutumiseen. Haastatteluiden saaman tulokinnan mukaan tällä hetkellä maahanmuuttajanuorten harrastustoiminta nähdään perusluonteisena. Harrastustoiminnalla on edellytys toimia kotoutumisen tukena tietoisemmin. Tästäkin on kuitenkin korostettava, että ohjausta pystytään toteuttamaan yhteiskunnan ja organisaatioiden resurssien sallimissa rajoissa, jolloin kaikkea ei ole mahdollista toteuttaa heti.

Tutkimukseni tulokset linkittyvät kulttuurisen kompetenssin käsitteeseen, jolla tarkoitetaan tarvittavia kykyjä ja taitoja sosiaalisissa tilanteissa, joissa eri kulttuurin edustajat kommunikoivat keskenään. (Pitkänen 2011, 27). Loppuun on hyvä sanoa muutama asia kotoutumista, kun tutkimusaiheeni on vapaa-ajan ja harrastustoiminnan merkitys kotoutumiseen. Integraation toteutuessa vaikuttamisen areenat ovat moninaisempia, ylirajaisia ja paikallisesti tapahtuvia. Tähän paikallisesti tapahtuvaan yhteisen toimintamallin luomiseen vaikuttaa kuitenkin paikalliset ja kansalliset institutionaaliset rakenteet, jotka ohjaavat paikallista toimintaa. (Raunio, Säävälä, Hammar-Suutari & Pitkänen 2011, 43.) Tutkimustani koskettaen maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-aika on tästä näkökulmasta katsoen kaikkien asia.

11 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoitus oli kuvata maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan vaikutuksia kotoutumiseen kantaväestön näkökulmasta. Toinen oli tuoda esille niitä tekijöitä, mitkä vaikuttavat nuoren osallistumiseen harrastus- ja vapaa-ajantoimintaan. Sen tarkoitus on helpottaa organisoivien ryhmien suunnittelutyötä, kun ryhmässä on maahanmuuttajanuoria. Tutkimuksen tulokset yksilöllisistä tekijöistä harrastus- ja vapaa-ajassa muistuttavat, että maahanmuuttajanuorella on omat kiinnostuksensa kohteet, joita on kuunneltava toimintaa suunniteltaessa. Työ sai aikaan monenlaisia ajatuksia, etsin erilaisia teorioita ja tutkimussuuntauksia. Kirjoitan seuraavaksi pohdintaa palaten miettimään tutkimuksen luotettavuuskysymyksiä. Tiivistetysti opinnäytetyöprosessini oli luotettava, vaikka pieniä epä-määräisyyksiä tapahtui. Niistä ja tutkimuksen teosta kerron seuraavissa kappaleissa

Tutkimuseettiset kysymykset ovat kulkeneet mukana koko ajan. Haastatteluiden nauhoittaminen lisäsi toistettavuutta ja mahdollisti aineistoon palaamisen. Haastatteluni olivat suunniteltuja yksilöhaastatteluja, mutta haastattelutilanteissa tapahtuneet häiriöt, kuten toisen henkilön hetkellinen läsnäolo katkaisi dialogin. Yksi haastatteluista tapahtui parihaastatteluna. Kyseisessä haastattelussa vahvistui teema-haastattelun keskusteleavuus, kun vuoropuhelua syntyi. Tutkimuskohderyhmä olisi voinut olla laajempi ja kaikki pyytämäni haastateltavat eivät suostuneet haastateltaviksi. Oletan ratkaisevan syyn olleen ilmiön tuntemattomuus maakunnassa ja pelko tunnistettavuudesta ilmiön pienuuden takia. Haastattelupyyntöni sähköpostitse vaikutti todennäköisesti haastateltavien saantiin, koska sähköpostipyyntö unohtui helpommin kuin puhelinkeskustelu. Joka tapauksessa haastattelut perustuivat vapaaehtoisuuteen ja oli eettisesti kestävämpää saada pienempi otos heistä, jotka halusivat osallistua. Tällöin aito kiinnostus aiheeseen heijastui myös tut-

kimusvastauksissa. Kohderyhmässä näkyi triangulaatio, kun haastateltavat edustivat useaa eri organisaatiota ja koulutustaustaa, jolloin kartoittavan tutkimuksen tarkoitus etsiä uusia näkökulmia toteutui. Siitä syystä, tutkimuksen luotettavuuskin parantui.

Tutkimuseettisyys koskettaa myös tutkimusaiheeni, koska toisaalta kulttuuria on hankala tutkia. Se koetaan subjektiivisesti. Pohdin lisäksi, kuka määrittelee loppujen lopuksi mitä on onnistunut kotoutuminen ja millaisen painoarvon täytyy antaa harrastus- ja vapaa-ajalle. Opinnäytetyössäni on vastakkain länsimaalainen käsitys vapaa-ajasta ja harrastuksesta sekä maahanmuuttajan oma käsitys siitä, mitä on harrastus- ja vapaa-aika. Toisaalta tutkimus tutki mitä sen pitikin, koska opinnäytetyössäni kotoutuminen tarkoittaa sopeutumista uuteen yhteiskuntaan. Kuitenkin kaikki työni käsitteet ovat moniselitteisiä, jolloin tutkimusaiheeseen olisi voinut rajata vieläkin tiukemmin.

Huomasin tulosten analysointivaiheessa tärkeän kysymyksen puuttuneen teema-haastattelusta.. Tästä syystä kotoutumisen määrittelyn lisäksi olisi täytynyt kysyä, miten kukin haastateltava käsittää harrastus- ja vapaa-ajan. Vastauksissa painottui harrastuksen pohtiminen, kun vapaa-aika taas pitää sisällään useita eri tekijöitä. Vapaa-ajan ja harrastuksen erillinen määrittely olisi saattanut tuottaa enemmän vastauksia myös vapaa-ajasta.

Opinnäytetyöni tekeminen kesti yli vuoden, kun työ aloitetaan tutkimusongelman miettimisellä, tiedonkeruulla, tutkimusosan toteutuksella päättyen raportoinnin viimeisiin sivuihin. Haastetta toi tutkittavan ilmiön muuttuminen, kun alussa oletukseksi oli näyttää toteen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan tarpeellisuus maahanmuuttajanuorten kotoutumisessa. Tällä hetkellä maahanmuuttajanuoret ovat osallisina Seinäjoen harrastustoiminnassa, jolloin uudenlaiseksi näkökulmaksi maahanmuuttajanuorten tarpeiden huomioiminen harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan suunniteltaessa. Tutkimus osoitti, että haastateltavien organisaatiot voisivat toimia yhteistyössä toteutettaessa maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan viettotapoja, vaikka harrastus- ja vapaa-ajan tapojen tuottaminen ei olisi pääasia organisaatioissa.

Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajanvietto edistää kotoutumista niistä lähtökohdista, mitkä ovat maahanmuuttajanuoren omakohtaiset intressit. Kuitenkin tutkimukseni tulokset ovat merkittäviä, koska ne nostavat perheen uudenlaiseen merkitykseen harrastukseen osallistuessa. Toinen merkittävä tulos on, että haastateltavat kokivat ohjausvastuun olevan valtaväestöllä toimintaa ohjattaessa. Nämä kaksi tulosta yhdessä auttavat kehittämään maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan viettoa. Haastateltavat toivat esille, kuinka perhe voisi tulla mukaan toimintaan. Mielestäni tätä ehdotusta voisi kokeilla aluksi pilottikokeiluna ja kehittää erilaisia säännöllisiä projekteja esimerkiksi.

Pohdin aiemmassa kappaleessa harrastuksen, vapaa-ajan sekä kotoutumisen moniselitteisyyttä. Moniselitteisyys on ratkaistavissa mietittäessä jatkotutkimusaiheita. Tutkimukseni jatkoaiheiksi sopii laadullisen tutkimuksen teettäminen maahanmuuttajanuorilla siitä, mitä harrastus- ja vapaa-aika merkitsee heille kotoutumisessa. Toinen jatkoaihe voisi olla tutkimuksen tekeminen maahanmuuttaja-aikuisille harrastus- ja vapaa-ajasta perheen yhteisen kotoutumisen edistäjänä. Kolmas vaihtoehto olisi tutkia pidempään, mihin käytännössä kotouttamistoimet alkavat mennä. Tarkoitan tällä sitä, että nykyinen suuntaus on menossa enemmän välittömään kohtaamiseen arjessa. Neljäs olisi tutkia kaikkien suomalaisten näkemyksiä maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajanvietosta, kun nyt tutkin aiheita työntekijöiden näkökulmasta. Pohdin vähäisen tietämyksen syytä maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajasta. Oletan ratkaisevan tekijän löytyvän siitä, että maahanmuuttajia tulee tietyin väliajoin maakuntaan, jolloin yhtenäistä strategiaa on vaikea luoda. Tämä siitä syystä, että maahanmuuttajanuoret sopeutuvat eri aikoihin ja järjestelmällisen toiminnan toteuttaminen on vaikeaa. Toisaalta eri organisaatioiden yhteinen toimintasuunnitelma, projektit ja erilaiset toimintatavat mahdollistavat erilaisten kotoutumisvaiheiden huomioon ottamisen. Uskon, että opinnäytetyöni tutkimustulokset auttavat eri organisaatioiden edustajia kehittämään harrastus- ja vapaa-ajan toimintaa maahanmuuttajanuorta huomioivammaksi, jolloin kaikilla nuorilla on mahdollisuus osallistua kantaväestön harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan.

Ennen opinnäytetyön loppua, haluan pohtia tämän tutkimuksen hyötyä sosionomi (AMK)- tutkinnolle sekä miten sosionomin kompetenssit soveltuvat tähän tutkimusaiheeseen. Sosionomi (AMK)- kompetenssit ovat: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen. (Sosionomi (AMK)- tutkinto [viitattu 20.5.2013].) Kaikkiällä sosiaalialalla tarvitaan eettistä osaamista ja eettinen osaaminen on siellä ammatin ytimessä. Kuitenkin maahanmuuttajanuorten kanssa tarvitaan erityistä eettistä osaamista, koska heillä voi olla huonoja kokemuksia viranomaistyöskentelystä. Asiakastyössä näyttäytyy vuorovaikutuksen huomioiminen ja toisaalta toiminnallinen ohjaus, jossa kieli ei pääosassa. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen taas voisi näyttäytyä yhteistyöntekijänä tai jonkinlaisena projektikoordinaattorina erilaisissa lähiöissä sekä julkisissa kohtaamispaikoissa, joissa voidaan edistää valtaväestön ja maahanmuuttajien yhdessäoloa. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen koskettaa erityisesti tätä opinnäytetyöaihetta, jota ei ole paljon tutkittua. Tutkimusosaamista olisi siis kehitettävä. Toisaalta maahanmuuton lisääntyminen kasvattaa maahanmuuttaja-asiakkaita kaikilla sektoreilla ja sosionomi (AMK) osaaminen tulee erityiseksi silloin, kun kotouttamisen alku on ohi ja elämän perustarpeet on kunnossa. Silloin on aika maahanmuuttajanuoren tai -perheen sosiaalisen kotoutumisen tukemiselle.

LÄHTEET

- Aikkila, T. & Pirkkälä, H. 2008. ”MINÄ HALUAISIN JOKA PÄIVÄ TEHÄ ERILAISIA JUTTUJA.”: - Maahanmuuttajanuorten kokemuksia ja toiveita ryhmätoiminnasta. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon. [Viitattu 07.07.2012]. Saatavana: <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25901/STH5STiinaAHeljaP.pdf?sequence=1>
- Alasuutari, P. 1995. Laadullinen tutkimus. 3. Uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 32.
- Alitolppa-Niitamo, A. 2003. Liminaalista jäsenyyteen. Somalinkielistennuorten siirtymien vaiheita. Teoksessa: P.Harinen (toim.) Kamppailuja jäsenyyksistä: Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 38. 19.
- Alitolppa-Niitamo, A. 2011. Perheen akkultaario ja sukupolvien väliset suhteet. Teoksessa: T. Martikainen & L. Haikkola. Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 106.
- Akkultaario. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 04.12.2012]. Saatavana: <http://pandora.lib.hel.fi/julkaisut/tutkielma/2.htm>
- Bull, C. Hoose, J. Weed, M. 2003. An introduction to leisure studies. Harlow: Prentice Hall
- Brekke, J-P. 2002. Children and adolescent with an immigrant background: an overview of Nordic research. TemaNord 2002:562. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.
- Berry, J.W. Poortiga, Y. Segall, M. & Dasen, P. 2002. Cross-Cultural Psychology: Research and Applications. 2.edition. Cambridge: Cambridge university Press.
- Dalhgren, A. & R. 1989. Ungdomarna och föreningslivet. Stockholm: Statens ungdomsråd.
- Ellonen, N. 2008. Tuki ja kontrolli yhteisöllisenä resurssina: Vertaileva tutkimus nuorten lähiympäristöjen sosiaalisesta pääomasta. Teoksessa: S. Raitakari. Yhteisöt ja sosiaalityö: Kansalaisen vai asiakkaan asialla. Juva: PS-Kustannus.

- Gellin, M., Herranen, J. & Junttila-Vitikka, P. ym. 2012. Lapset ja nuoret subjekteina koulujärjestelmässä. Teoksessa: A. Gretschel & T. Kiilakoski. (toim.). Demokratia oppitunti: Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118.
- Grönfors, M. 2008. Laadullisen tutkimuksen kenttätömenetelmät. [Verkojulkaisu]. [toim. Vilka, H]. [Viitattu 30.3.12]. Saatavana: http://vilka.fi/books/Laadullisen_tutkimuksen.pdf
- Harinen, P. & Suurpää, L. 2003. Nuoret kulttuurisessa välimaastossa. Teoksessa: P. Harinen (toim.) Kamppailuja jäsenyyksistä: Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 38. 5-10.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. Osin uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Helve, H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa: M. Liikkanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 250-269.
- Honkasalo, V. Harinen, P. & Anttila, R. Ei päiväystä. Yhdessä vai yksin erilaisia? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. [Verkojulkaisu]. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. [Viitattu 27.1.13]. Saatavana: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/erilaisina.pdf>
- Hyvä tieteellinen käytäntö. 2008. [Verkkosivu]. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. [Viitattu 18.4.2013]. Saatavana: <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>
- Jaakkola, S. 2012. Maahanmuuttajanuoren identiteetin tukeminen vieraassa yhteiskunnassa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan yksikkö, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon. [viitattu 07.07.2012]. Saatavana: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47123/Jaakkola_Sara.pdf?sequence=1
- Kananen, J. 2008. Kvali: kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

- Kautto, V. 2009. Oot sä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristen nuorten arjessa. Teoksessa: Suurpää, L. (toim.) Ovet Auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisotutkimus verkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 91. Helsinki: Hakapaino.
- Keinänen, T. & Mäkeläinen, T. 2009. Aktiivinen kansalaisuus kotoutumisen edellytyksenä. Teoksessa: Suurpää, L. (toim.) Ovet Auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisotutkimus verkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 91. Helsinki: Hakapaino.
- Keskisalo, A-M. 2003. Suomalais- ja maahanmuuttajanuorten vuorovaikutusta joensuulaisessa koulussa. Teoksessa: P.Harinen (toim.) Kamppailuja jäsenyyksistä: Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 38. Helsinki: Hakapaino.
- Kim, H. 2009. Miten monikulttuurista liikunta ja urheilu Suomessa on? Monikulttuuristen nuorten puheenvuoro. Teoksessa: Suurpää, L. (toim.) Ovet Auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 91. Helsinki: Hakapaino.
- Konstruktivismi. [Verkkójulkaisu]. [viitattu 16.3.2013]. Saatavana: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/konstruktivismi>
- Kulttuuri. 2011. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 30.6.2012]. Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>
- Koulutuksellinen tasa-arvo ja nuoret maahanmuuttajat. 2011. [Verkkójulkaisu]. [viitattu 30.3.12]. Saatavana: <http://www.tem.fi/files/35082/7.11.raportti.pdf>
- L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.4.2013]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- L 20.1.2004/21. Yhdenvertaisuuslaki. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.4.2013]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021>
- L 30.4.2004/301. Ulkomaalaislaki. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.4.2013]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- L 30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.7.12]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

- Liikkanen, M. 2009. Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Liebkind, K. Mannila, S. Jasinskaja-Lahti, I. Jaakkola, M. Kyntäjä, E. & Reuter, A. 2004. Venäläinen, Virolainen ja suomalainen: Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.
- Lommi, A. 2009. Uussuomalaisia kouluterveydenhuollossa – Maahanmuuttajataustaisten nuorten psyykkinen hyvinvointikouluterveydenhuollon silmin. Jyväskylän yliopisto, terveystieteiden laitos. Pro Gradu- tutkielma. Julkaisematon. [viitattu 28.2.2013]. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/21263/URN_NB%20N_fi_jyu-200906261751.pdf?sequence=1
- Lähteenmäki, M. (toim.) 2004. Kotoutuva perhe- projekti 2001-2004: Loppuraportti. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 07.07.2012]. Saatavana: <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/1648074d2fb64a05733cc743f076521a/1369831000/application/pdf/21418/Kotoutuva%20perhe%20-loppur..pdf>
- Maahanmuuttajien kotouttaminen. 2013. [Verkkosivu]. [Viitattu 28.05.2013]. Suomen kuntaliitto. Saatavana: <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/maahanmuutto/kotouttaminen/Sivut/default.aspx>
- Maahanmuutto. 2011. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 30.6.2012]. Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>
- Maahanmuutto Suomeen. 2013. [Verkkojulkaisu]. [viitattu 10.3.13]. Saatavana: http://www.intermin.fi/fi/kehittamishankkeet/maahanmuutto_2020/maahanmuuton_trendit
- Metsämuuronen, J. 1995. Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen: sitoutuminen, motivaatio ja coping. Helsinki: Helsingin yliopisto opettajainkoulutuslaitos. Tutkimuksia 146.
- Myllyniemi, S. 2009. Aika vapaalla: Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Myren, K. 1999. POIS PAITSIOSTA – maahanmuuttajien liikuntaharrastukset ja vapaa-ajanvietto Suomessa. Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 122
- Niemelä, H. 2003. Erottautumista ja ystävyyttä. Somalialaistyttyjen käsityksiä ja kokemuksia suomalaisista tytöistä. Teoksessa: P.Harinen (toim.)Kamppailuja

jäsenyyksistä: Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 38.

Nuoriso, 2011. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 30.6.2012]. Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>

Oinas, T., Anttila, T. & Nätti, A. 2010. Yhteiskuntaluokat ja ajankäyttö Suomessa. Teoksessa: J. Erola (toim.) Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.

Padatsu, P. 2011. Maahanmuuttajanuorten harrastukset ja niihin liittyvät esteet. Jyväskylän yliopisto. Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Progradu-tutkielma. Julkaisematon. Vaatii käyttöoikeuden.

Pitkänen, P. 2011. Johdanto. Teoksessa: P. Pitkänen (toim.) Kulttuurien kohtami-sia arjessa. Tampere: Osuuskunta Vastapaino

Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Juva: PS-kustannus.

Raunio, M., Hammar-Suutari & Pitkänen, P. 2011. Teoksessa: P. Pitkänen (toim.) Kulttuurien kohtamisia arjessa. Tampere: Osuuskunta Vastapaino

Renko, A-K. 2013. Maahanmuuttotyönjohtaja. Seinäjoen maahanmuuttajatyö. Haastattelu 8.4.2013.

Ronkainen, S., Pehkonen, L. Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV: kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. [pdf-Verkkójulkaisu]. Tampere: yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [viitattu 30.3.2013]. Saatavana: http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf

Seinäjoen kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. [pdf-verkkójulkaisu]. [viitattu 30.3.2013]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/sosiaalijaterveys/.maahanmuuttajapalvelut.html/8849.pdf>

- Sosionomi (AMK) - tutkinto. 2012. Esitys sosiaalialan Sosionomi (AMK) - tutkinnon kompetensseista. [Verkkajulkaisu]. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. [viitattu 20.5.2013]. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/
- Stenvall, E. 2009. Vieraskielisten lasten harrastamisen yhtäläisyydet ja erot. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. [Viitattu 10.10.12]. Saatavana: http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/09_10_20_tutk_4_joronen.pdf
- Talib, M-T. 1999. Toiseuden kohtaaminen koulussa: Opettajien uskomuksia maahanmuuttajaoppilaista. Helsingin yliopisto opettajainkoulutuslaitos. Tutkimuksia 207.
- Talvinen, P. & Nylund, M. 2008. Kotouttavan yhteisösosiaalityön toiminnallisuus. Teoksessa: S.Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö: kansalaisen vai asiakkaan asialla. Juva: PS-kustannus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turunen, K. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. 2013. [Verkkajulkaisu]. [viitattu 30.3.13]. Saatavana: http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html
- Ulkomaalaisia 80 prosenttia työkäisiä. 2011. [Verkkajulkaisu]. [viitattu 10.3.13]. Saatavana: http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yvrm_ulsu_201100_2012_6360_net.pdf
- Uusi kotouttamislaki. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.06.12]. Saatavana: <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/maahanmuutto/Documents/Uusi%20kotouttamislaki%20voimaan%20syyskuussa%202011.pdf>
- Valkonen, A. & Tuominen, E. 2010. Avaimet onnistumiseen maahanmuuttajanuorten kokemana. Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Sosiaalialanyksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon. [Viitattu 07.07.2012]. Saatavana: <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/7862/Tuominen%20Elina%20ja%20Valkonen%20Annika.pdf?sequence=1>

Valtonen, A. 2004. Rethinking Free Time: A Study on Boundaries, Disorders and Symbolic Good. Acta Universitatis Oeconomicae Helsingiensis A-236. Helsinki: Helsinki School of Economics.

Vieraskielisten lasten osuus 2003-2011. 2011.[verkkojulkaisu]. [viitattu 10.3.13].
Saatavana:http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yvrm_uls_i_201100_2012_6360_net.pdf

LIITTEET

LIITE 1: SAATEKIRJE

Hei,

Olen Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosionomi (AMK)- opiskelija ja teen tällä hetkellä opinnäytetyötäni liittyen maahanmuuttajanuorten vapaa-aikaan/ harrastustoimintaan ja, tutkin niiden vaikutusta kotoutumiseen. Yhteistyötä teen maahanmuuttajakuraattori Christina Piipon kanssa.

Tarkoitukseni on tutkia maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleviä ja heidän elämässään jollain lailla sidoksissa olevia suomalaisia aikuisia. Haastateltavat edustavat eri orni-saatioita, ja haastattelujen pääpaino on näkemyksissä harrastus- ja vapaa-ajan eri vaikutuk-sista kotoutumiseen. Haastattelut teen yksilöhaastatteluina eri teemojen mukaan, ja haastat-telu on kestoltaan tunnin mittainen. Teen haastattelut anonymiteetin huomioiden.

Alustavasti lähden kyselemään, onko teillä halukkuutta osallistua tutkimusosan tekemi-seen? Laajemmat tutkimuskysymykseni ovat;

- miten harrastustoiminnan nähdään edistävän kotoutumista/mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajanuoren osallistumiseen harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan?

Opinnäytetyöni aikataulu on kevät 2013. Mikäli teillä on mahdollisuus osallistua, mitä tokikin toivon, niin soittelen mielelläni tutkimukseni jatkosta enemmänkin, kunhan yhtei-nen ja sopiva aika löytyy. Kiitos paljon jo etukäteen!

Yhteistyöterveisin,

Anna-Riikka Perkiö

(040-xxxxxxx)

LIITE 2: TEEMAHAASTATTELU

Teemahaastattelu

1) Taustatiedot

- Onko kokemusta maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelystä
- Millainen rooli mm-nuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminnalla on sinun työssäsi
- Koulutustausta
- Kotoutumisen määrittely

1) Millaisena näet mm-nuoren harrastus- ja vapaa-ajan vieton?

- Millaisia harrastuksia maahanmuuttajanuorella on
- Miten kulttuuritausta vaikuttaa maahanmuuttajanuoren harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan
- Tapahtuuko harrastus- ja vapaa-ajan toiminta muiden maahanmuuttajanuorten kanssa vai valtaväestön kanssa
- Onko harrastaminen järjestäytyntä vai omalla ajalla tapahtuvaa

2) Miten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta näyttäytyy mm-nuorten kotoutumisessa? *(tässä tarkoitan kotoutumisella sopeutumista sosiaaliin ja kulttuurisiin tilanteisiin– en niinkään työvoimavoimapolitiikka kotoutumisen määrittelyä)*

- Mikä merkitys mm-nuoren harrastus- ja vapaa-ajan toiminnalla on kotoutumiseen?
- Missä vaiheessa harrastuksen aloittaminen on olennaista
- Mitä taitoja/valmiuksia mm-nuorelta edellytetään osallistuakseen toimintaan
- Mikä harrastus- ja vapaa-ajan vietossa on tärkeää nuorelle/nuoren perheelle tai lähiyhteisölle/ ympäröivällä yhteiskunnalle *(painottaa/odottaa)*

3) Mitä edellytetään harrastus- ja vapaa-ajan toiminnalta?

- Mitkä estävät ja edistävät käytännössä
- Maantieteellinen sijainti
- Millaista harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan tulisi olla, että se soveltuu mm-nuorelle
- Miten nämä toteutuu Seinäjoella?
- Millä tavoin mm-nuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta on organisoitu
- Mitkä muut organisaatiot voisivat olla mukana maahanmuuttajanuorten vapaa-aika ja harrastustoiminnassa